List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROSVETA

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju, ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je številka . . (415) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Jos. Jauh
6832 Kinsman R. D.
(420) ŠE

Štev. (No.) 414. Chicago, Ill., 17. avgusta (August) 1915. Leto (Vol.) X.

Bestialna kultura.

Privatno gospodarstvo je neizogibno potreb- in vsled tega je potreben kapitalistični red. ti v njem je edina izpodbuda za človeka, da in da napenja svoje moči do skrajnosti. Do- k je vaba, brez katere bi se vse pogreznilo nobo in človeštvo bi se vrnilo v barbarstvo . . .

Tako se glasi nauk kapitalističnih prerokov. ltura ima svojo oporo v kapitalizmu, kateremu ramo biti torej hvaležni za vse lepote in do- te na svetu.

Ni jih sicer ravno preveč teh lepot in dobrot, gledamo na življenje z očmi večine. Posamezni- pač uživajo raj na tej zemlji, toda kaj pome- to v primeri z življenjem ogromnih množic, ki jo na tem svetu sam pekel? Ali tudi med delovanimi masami ljudstva je mnogo in pre- go takih, ki verjamejo zapeljivim besedam italističnih Mohamedov in so prepričani, da je atno gospodarstvo res najvažnejši činitelj na- ka.

Zagovorniki sedanje družbe imajo dovolj raz- a, da govore tako. Komur se sedaj dobro godi, mi sedanji položaj, in zato mora povsod iska- rgumente, da bi z njimi dokazal krasoto tega, je njemu všeč. Ali kakor zna spreten foto- f retuširati sliko, da dobi grd obraz na podo- lepoto, tako se tudi družba lahko opiše, da se kaže lahkovernim očem vse drugačna, nego je resnici.

Baharija kapitalistične družbe s kulturo je od ca do kraja neopravičena. Resnično je pač, da tudi sedanji svet svojo kulturo; ali da bi jo l zahvaliti kapitalizmu, je debela laž. Člo- stvo živi stotisočletja in tako dolgo tudi dela. tem dolgem času je njegovo delo moralo roditi ove, in njih svota je kultura. Ta se je pode- rala od generacije do generacije, in vsak rod jo večalimanj pomnožil. Tudi kapitalistična druž- o je podedovala od preteklosti, ali o pomno- ri bo težko govoriti, če se preišče, kaj je kapi- lizem iz svojega nagiba in iz svoje moči storil oplemenitev človeškega življenja.

Na zemlji imamo dandanes več železnic, to- rn, avtomobilov, ladij in palač, kakor v prete- losti. Ali kdor meri s takim merilom kulturo, ne ma njenega najnotranjega bivstva. Vprašati je ba, na kakšno stopinjo lepote in plemenitosti je povspelo naše življenje in koliko veljave je bila duševnost v njem. Razdalja med zverin- im divjakom in civiliziranim človekom kaže avo mero kulture.

Če pa pregledamo svoje življenje s tega sta- ča, nas mora obliti rdečica sramu in želeti si ramo, da ne bi imeli prebivalci drugih plane- v boljših opazovalnih sredstev od naših; kajti bi mogli zasledovati naše življenje, bi nas mo- li smatrati za barbare, o katerih je dvomljivo, jih je sploh mogoče šteti med inteligentna rija.

Na drugem mestu poročamo o nedavnem do- dku iz Memphis, Tenn. Dva zamorca sta bila tam obsojena na smrt; eksekucija se je izvršila javno, in z njo je bila spojena prava pravcata ljudska slavnost s pojedino, pitjem, petjem in vsem, kar je v Ameriki potrebno za picnic. Memphis je namreč mesto v Ameriki, v Tennessee, ki je del Zedinjenih držav. To je skoraj treba povedati, ker bi moral človek sicer misliti, da se je odigrala strašna groteska na kakšnem otoku Tihega oceana, kjer žive še Kanibali čisto sami med seboj.

Kadar se štejejo kapitalistične države, se mora Severna Amerika imenovati skoraj na prvem mestu. Tako odlikovanje zahtevajo Zedinjene države tudi, kadar se govori o kulturi. S prezirljivim sožaljem se obrača pogled na ostarelo Evropo, ki okameneva v svoji preteklosti kakor rastline in kostnjaki izza miljonov let; tostran Atlantika pa se razvijamo in hitimo naprej z orjaškimi koraki in ustvarjamo novo kulturo.

Tako kulturo, ki se naslaja ob javnih eksekucijah; tako kulturo, ki govoranči in poje in žre, kadar obešajo pred njenimi očmi ljudi!

Toliko je dosegla kapitalistična družba z vsemi svojimi pripomočki na polju kulture; tako blagodejno je vplivala na duševnost; tako je oplemenila človeka!

Kapitalistična družba se opira na vero, zlasti na krščanstvo. Cerkev se ponaša, da goji duševne vrtove; saj njeno kraljestvo ni od tega sveta. Materijalno življenje uživa — vsaj v teoriji — njen prezir, kajti na zemlji smo le popotniki, naš cilj pa je v nebesih. In ta vera, polna etike, je v dveh tisočletjih toliko dosegla, da prirejajo njeni pristaši ljudske veselice okrog vislic, na katerih se gugajo človeška trupla. Cerkev, ki se smatra za največjo moč na svetu in stremi za absolutnim gospodstvom, nima toliko moralnega vpliva na oblasti, da bi jih odvrnila od javnih eksekucij. Visoki dostojanstveniki, izvršujoči uradniki, glavni stebri kapitalistične družbe in reprezentanti njene kulture pa ukazujejo javno obešanje in dovoljujejo, da se izpreminjajo taka barbarično tragična dejanja v hrupno zabavo, v javno orgijo.

Družabne uredbe, ki rode take sadove, nimajo pravice, da bi se imenovale kulturne; niti pogojev za kulturo nimajo v sebi, temveč pripravljajo polje za najzanikrnejše barbarstvo. Kapitalizem ni več element napredka, temveč je postal pospeševalec najtemnejšega nazadnjaštva.

Paradoksni dogodek v Memphis ni edini simptom črne reakcije, v katero pada kapitalistična družba. Toliko jih je, da bi prišel človek z naštevanjem težko do konca. Toda bolj kričečega si že ni več mogoče misliti. Ta veselica pod vislicami je največja profanacija človečnosti in najstrašnejše zbujenje bestije.

Družba, ki vzgaja ljudi za take zverinske orgije, pa nima nobene pravice do obstanka več. Njene uredbe so postale napredku človeštva škodljive, njena sredstva so za kulturo nezadostna. Oblasti, sodišča, cerkve kapitalistične družbe ne vodijo več naprej, temveč vlačijo nazaj. Novih uredb, novih sredstev, novih elementov je treba človeštvu, da se ustavi njegova rakova pot in da se obrne v pravo kulturo.

Socializem je poklican, da jih prinese.

Nočejo javnosti.

Dne 15. junija je zvezna industrijska komisija dokončala svoje preiskave o "socialnem nepokoju," ki so trajale skoraj dve leti, in sedaj mora izdelati svoje poročilo.

Za ameriške razmere je bila ta komisija nekaj posebnega. Navadno so se podobni odbori snovali zato, da rešijo na kakršenkoli lokavi način staro nalogo, kako se nasiti volk, da ostane koza cela, in najvažnejše sredstvo podobnih institucij je bila velika vreča peska ,ki se je nasul javnosti v oči. Predsednik industrijske komisije Frank Walsh je zapustil tradicionalna pota in je vodil resnično preiskavo.

Človek ne bi smel ničesar vedeti o nazorih kapitalistov, da ne bi razumel, kako jih je Walsheva metoda ujezila. Kar opravlja v tej deželi kakšno javno funkcijo in kar izhaja iz katerekoli politične oblasti, ima od nekdaj nalogo, da prikazuje svetu kapitaliste za največje dobrotnike in za najplemenitejše duše. To bi bila morala razumeti tudi industrijska komisija in zlasti njen predsednik.

Walsh je razumel vso reč drugače. Argumentiral je približno tako:

Gospodje v Washingtonu žele komisijo za preiskavo industrijskih razmer v deželi. To je znamenje, da jih ne poznajo, pa bi jih radi spoznali, najbrže zato, da lahko okrepčajo, kar je dobrega in popravijo, kar je slabega. Torej moramo mi, ki smo bili poklicani za to, skrbeti, da jim pribavimo toliko materijala, kolikor ga je treba, da se morejo spoznati razmere v vsem obsegu, in storiti moramo, kar je le v naših močeh, da se pokažejo zakonodajcem neznane razmere v luči popolne resnice.

V tem zmislu je Walsh preiskaval, in kdor ve o industrijskih razmerah kaj več kakor gospoda v Washingtonu, je moral po taki preiskavi vedeti, da bo rezultat za kapitaliste neugoden.

Walsh si je pač mislil, da cerkvi lahko zadostujejo besede, da je vse božja volja, ne pa njegovi kimisiji, ki mora preučiti človeške razmere. Na ta način se je prepričal, da je mnogo slabega in hudega ne v nebeški, temveč v kapitalistični volji.

Največji greh zoper boga Mamona je storil bojeviti predsednik na vsak način s tem, da ni padel niti pred njegovim veličanstvom, najbogatejšim možem tega sveta, Rockefellerjem na kolena, ampak se je drznil verjeti, da so v Zedinjenih državah pred zakonom vsi ljudje enaki, pa je ravnal pri zasliševanju z miljardnim kraljem in njegovim prestolonaslednikom prav tako kakor s kakšnim "navadnim" delavcem.

Ta način preiskovanja ni bil po nazorih kapitalistov eleganten, ali imel je važno posledico, da je spravil mnogo tehtnih resnic na dan. Posebno Rockefellerjevo delovanje v Coloradu se je razgrnilo kakor odprta knjiga.

Znano je, da je izzvala že preiskava sama ogorčene proteste v vrstah kapitalistov. Mlajši Rockefeller se je spustil tudi v ostro polemiko z Walshem, v kateri je pa žalostno pogorel, ker se zdi, da ne spada Walsh med ljudi, ki se dajo z grožnjami preplašiti.

Zdaj pa gre za poročilo, ki ga mora komisija izdelati in podati vladi in ki bi se moralo tudi objaviti. Med člani komisije je zaradi tega nastal spor, in zdi se, da so se razdelili v tri stranke.

Walsh meni, da mora poročilo obsegati vse, kar je komisija izdelala in opisati industrijske razmere v najširšem obsegu. Ako se hoče to storiti, je neizogibno, da pridejo v poročilo tudi vse tiste kapitalistične mahinacije, ki jih je komisija razkrila. Zlasti mora biti tedaj opis Rockefellerjevega kraljevanja v poročilu. S tem se strinjajo tudi delavski zastopniki Garretson, O'Cormel in Lermon.

S tem se pa nikakor ne strinjajo tisti člani komisije, ki so bili vanjo imenovani kot zastopniki delodajalcev in občinstva. Gospa Harriman in gospodje Aishton, Ballerd in Weinstock zahtevajo takozvano dostojno poročilo, s čimer ne mislijo, da naj bo sestavljeno v dostojnem tonu, ampak, da naj se iz njega izpuste dejstva, ki obremenjujejo kapitaliste in korporacije.

Z besedami splošno razumljivega jezika se pravi to, da naj komisija falsificira svoje poročilo.

Stališče kapitalističnih zastopnikov nam je pač razumljivo. Komisija bo končala svoje delo in njeni člani se vrnejo zopet popolnoma v svoje navadno življenje in v svojo družbo. Gibali se bodo tam, kjer so bili od nekdaj doma: V salonih kapitalistične "society," s katero nočejo izgubiti niti najmanjše vezi. Zato pa tudi se marajo zamere v teh krogih.

Toda komisija ni bila imenovana za to, da si nekoliko gospodov in dam ohrani svoje družabno stališče, ampak zato, da pove vladi, kongresu in javnosti resnico o industrijskih razmerah.

Zato smo pa tudi prepričani, da se Walsh ne bo dal ugnati v kozji rog, temveč da izvede svojo nalogo do kraja pravično. S svojim dosedanjim delom si je pridobil neutajivo zaslugo. Četudi je zavedno, organizirano delavstvo vedelo skoraj vse to, kar je spravila njegova neustrašena preiskava na dan, je vendar odprl oči neštetim indiferentnim ljudem. In svojega poštenega dela tudi tik pred ciljem ne bo zatajil.

Za ameriško ljudstvo je bila njegova komisija imenovana; ameriško ljudstvo naj tudi izve, kaj je njegova komisija dognala.

Srbski socialisti in Italija.

Da je srbska socialistična stranka v vsakem položaju zvesta načelom mednarodnega socializma, se je pokazalo že ob času balkanske vojne. V svojem časopisju, v skupštini, na javnih shodih in sploh ob vsaki priliki je protestirala proti vojni; ko je zagrozil spopad z Bolgarsko, je pa izvedla posebno energično akcijo, da bi preprečila to novo klanje. Šovinizem je bil močnejši, balkanska zveza se je razbila in tekla je vnovič kri.

Bolgarska je podlegla. Srbski socialisti so pa svarili svojo vlado pred aneksijami nesrbskih krajev in so priporočali avtonomijo za Macedonijo. Zahtevali so sporazumno z bolgarskimi sodrugi balkansko federativno republiko. Upozarjali so, da se bo prejalislej nad Srbijo samo maščevalo, če bo s svojo politiko ustvarjala sovraštvo in željo po revanši pri sosedih.

Tudi ta svarila so bila glas vpijočega v puščini. Sklenil se je bukareški mir in s tem se je med Srbijo in Bolgarsko dvignila visoka stena sovraštva. Kar so srbski socialisti svareč prerokovali, se je pa zgodilo. Prišla je vojna z Avstrijo, in Srbija je ostala na Balkanu osamljena, povrh pa se je morala še vedno bati kakšne sovražnosti za hrbtom.

Ako bi se bil o pravem času poslušal glas socialistov, ako bi bila Srbija s pravično zmernostjo omogočila obstoj in utrditev balkanske federacije, bi bil danes njen položaj vse drugačen, kakor je. Ali po toči je prepozno zvoniti.

Stranka je v Srbiji sama mnogo trpela vsled vojn. Mnogo njenih članov je ostalo na raznih bojiščih, med njimi dosti takih, ki jih je še v normalnih časih težko nadomestiti, kakor n. pr. sodrug Tucović. Kljub temu, da so bile njene vrste takorekoč decimirane, pa nadaljuje stranka svoje delo, vzdržuje svoje organizacije, izdaja svoj dnevnik "Radničke Novine".

Vstop Italije v vojno je izzval tudi srbske socialiste, da so pojasnili svoje stališče vpričo novega položaja. Glas stranke, ki je v vsaki situaciji visoko držala svoj prapor in si ohranila svoj ščit tako neskaljen, kakor bratska srbska stranka, gotovo nekaj velja.

Srbski sodrugi se niso dali zapeljati s hinavskimi glasovi iz meščanskih taborov, ki so pozdravljali Italijo kot novo tovarišico in ugibali, da bo njena udeležba v vojni tudi Srbiji koristila. Takoj so ostro nastopili proti zahtevam Italije in upozorili na nevarnost, ki preti balkanskim narodom, če se Italija vsadi na balkanskem polotoku. Italijanski imperializem bi tu trčil ob interese drugih velesil in nedvomno bi iz tega nastali novi zapletljaji in nove vojne, ki bi lahko postale usodepolne za obstoj malih balkanskih narodov.

V posebnem članku "Radničkih Novin" se bavi sodrug Lapčević z italijansko vojno. Med drugim navaja izjave raznih italijanskih državnikov in politikov, ter orisuje v reliefu zgodovino italijanske politike izza abesinske vojne. Lapčević upozarja, da je cilj njene sedanje vojne z Avstrijo le navidezno osvoboditev avstrijskih Italijanov. V resnici izteza Italija svoje roke po slovenskih in hrvaških deželah, po krajih, ki so za srbski narod prav tako važni, kakor Srbija sama, če vpoštevamo, da so Jugoslovani narodna skupina, ki ima toliko enotnih interesov, da je izguba enega tudi izguba drugega.

Kakšne pravice — vprašuje sodrug Lapčević — ima Italija do teh krajev? Nobenih, razun morda imperialističnih, če se morejo imperialistične tendence sploh imenovati opravičene. Politika Italije izpostavlja ne le jugoslovanske, temveč vse balkanske narode večji nevarnosti, kakor dosedanja rivaliteta med Anglijo, Rusijo in Avstrijo.

Socialisti balkanskih dežel — pravi sodrug Lapčević — imajo vse razloge, da dvignejo z vso eneržijo svoj glas in pokažejo, da bi bila z usaditvijo Italije na Balkanu svoboda in samostojnost balkanskih narodov prav tako ugrožena, kakor z hegemonijo Avstrije, Rusije ali Anglije.

Sodrug Lapčević se sklicuje na sklepe balkanske konference leta 1909. v Belgradu, kjer so bile razun balkanskih držav zastopane tudi jugoslovanske in druge socialistične organizacije iz Avstrije. Ali tudi narodne struje tega prebivalstva, kolikor spoznava pravi položaj, se upirajo z vso močjo grozeči italijanski hegemoniji na Balkanu, v kateri spoznavajo še večjega in energičnejšega sovražnika, nego v sami avstrijski politiki.

Sodrug Lapčević pokazuje s statističnimi podatki, opirajočimi se na uradno, torej Italijanom prijazno statistiko, da nima po načelu narodne svobode Italija nobene pravice do dežel, ki jih zahteva; pa tudi kulturne razmere, ki jih osvojevalci posebno radi rabijo za opravičevanje svojih ropov, ne prihajajo Italiji na pomoč, kajti medtem ko je v Italiji 37 odstotkov analfabetov, jih je bilo leta 1910. med Jugoslovani poprečno 14 odstotkov.

Bolgarski sodrugi in vojna.

Oficielna Bolgarska je bila dolgo let trabant Rusije; sedaj pa dela bolgarska vlada že nekaj časa avstrofilsko politiko. Ko je Avstrija l. 1908. anektirala Bosno in Hercegovino, je Ferdinandova vlada vseskozi podpirala njeno politiko, in zato je takrat tudi Koburžan avanziral za kralja. Leta 1912. je sicer po ruskem vplivu vstopila v balkansko zvezo, ki je bila obrnjena tudi proti Avstriji, toda po nesrečni drugi balkanski vojni se je vrgla zopet Avstriji v naročje.

V sedanji evropski vojni se guga uradna Bolgarska neprenehoma semintja, ugibaje, od katere strani bi mogla imeti več dobička. Vlada je pa bolj naklonjena Avstriji in Nemčiji, misleča, da dobi od njiju primerno nagrado. Zlasti je Ferdinand velik avstro- in germanofil.

Vendar pa bi kralj in vlada zatajila svoje simpatije, če bi ji mogli zavezniki garantirati več dobička ,kakor Avstrija in Nemčija. Ali zadnje čase se širijo vesti, da je sklenila Bogarska sporazum s Turčijo, in četudi je sofijska vlada že nekolikokrat izjavila, da ni na noben način vezana, vendar nočejo utihniti glasovi, ki precizno trdijo, da odstopi Turčija Bolgarski ono ozemlje, po katerem teče železnica v Dedeagač. V tem bi bilo obseženo tudi odrinsko predmestje Karagač, kjer je odrinski kolodvor.

Na vprašanje, kaj dobi Turčija od Bolgarske za to koncesijo, prihaja lakoničen odgovor: Nič. Ali če je na pogodbi sploh kaj resnice, je zelo neverjetno, da bi bila Turčija enostavno kaj darovala Bolgarski.

Sicer vlada v deželi sploh na eni strani avstrofilstvo, na drugi rusofilstvo, in obe struji agitirata za intervencijo. Proti tem vojnim hujskačem nastopajo bolgarski socialisti, ki vodijo po vzoru ostalih balkanskih socialistov agitacijo proti vojni in za vzdržanje nevtralnosti.

Pretečeni mesec so priredili socialisti po vsej deželi velike protestne shode proti vojni. Največji in najimpozantnejši zbor je bil v Sofiji, kjer je bila sprejeta in potem v 'Rabotničeskem Vjestniku' objavljena sledeča resolucija:

1. Zbor protestira proti drzkim provokacijam rusofilske stranke in njenega časopisja, ki dela iz sebe na Bolgarskem, kakor po vsem balkanskem polotoku aparat tujih interesov, skrajno škodljivih balkanskim narodom.

2. Zbor protestira tudi proti vladni germanofilski politiki, ki se kaže enako škodljivo, ker hoče pognati Bolgarsko v vojno, čim bi to zahtevali avstrijski in nemški interesi.

3. Izjavljamo, da ne zahtevajo interesi bolgarskega ljudstva le ohranitve nevtralnosti, ampak nalagajo obenem zbližanje z ostalimi balkanskimi narodi in republičansko balkansko federacijo, v katere širokem okvirju se bodo balkanski narodi lahko politično, gospodarsko in kulturno razvijali v večji svobodi.

4. Z ozirom na vojno hujskanje se polaga delavskemu razredu na srce, da ne pozabi na te vodilne kroge in gleda, da bo z njimi obračunal za vse zločine, ki so jih storili zoper interese bolgarskega ljudstva in balkanskih narodov.

Živio mir in trajna nevtralnost!
Živela balkanska federacija!
Proč z vojno!

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPISAL PODLIMBARSKI.

"Vsak ima svoj okus," je zbadljivo pripomnila stara Bajićevka, na kar je vščipljivo odsekala Katica: "Pred starim človekom v najlepši noši bo vsakdo bežal v deveto deželo."

"Tega ne verjamem," je rekel Vilar, da bi pomogel stari majki, "čemu bi si potem kralji in kraljice natikali toliko leska in bleska na ostarele rame?"

"Tako se govori!" je pritrdil pl. Merks, vesel, da je našel prilko pokazati svojo učenost. "Na zunanjost se zelo oziramo in je tudi velikega pomena. Slaven Medicejec je hotel imeti na svojem dvoru nekega vplivnega bogataša. Ta se je branil tako čudovite družbe, ker ni vedel, kako bi se vedel v njej. 'Malo govori in lepo se oblači!' mu je svetoval Medicejec. E-e — obleka dela človeka."

"In še slavnejši Don Kišot je svetoval svojemu slavnemu slugi Sanču Panzi, preden ga je poslal za namestnika na otok, naj ne je česna, ker se ne spodobi, da bi namestniku po česnu dehtelo iz ust," je pridejal Mik, hoteč pokazati, da je tudi on načitan človek, čeprav ni pri generalnemu štabu.

Vsi so se mu posmejali in Katica mu je s pahljačo pripeljala lahen nosobrc. "Vi samo na jed mislite."

Lisinski je še vedno občudoval gunjič. Opozoril je na všite arabeske ravnih in okroglih črt. S svinčnikom je pokazal tu na list, tam na rožo ali potočnico v cvetličnih kitah ter na metulje in polže, ki so tu in tam sedeli na kitah. Zdolaj v obeh kotih je bilo na zelenih vejicah s črno in sivkasto svilo všito gnezdece, v vsakem je ležalo dvoje belih jajec, nad vsakim sta frfotala dva ptička v robatih oblikah, kakršnih morda nikdar ni ustvarila priroda. Vendar pa so bili ti ptički zelo ljubki. Kljune so imeli zlate, istotako kremplje, noge srebrne, peroti rumene, prelivajoče se v zeleno, repe črnobele, živote pa višnjevkaste, prehajajoče v rdeče. Pri vsaki dvojici so bile barve enega ptička zatemnele in zamolkle, dokaz, da je umetnica mislila tudi na spolni razloček.

Kdo je ta umetnica in kje je? Lepo delo je vsiljevalo to vprašanje in umetniško nadahnjeni Lisinski ga je tudi izrazil. Poklical je Vazka, ki je bil že pristavil lestvico k podstrešju. "Dečko, čigav je ta ženski gunjič?"

"Danice Miloševićeve. Znade to gospodin Franjo."

Katica se je začudila in obrnila k Bajiću. "Čuj, Saša, to bo tista Danica Miloševićeva, ki je prišla s Cetinja in je bivala par dni pri nas, sestra kaludjera Jovice, Hercegovka —"

"Gotovo, saj je bival Jovica poslednje čase tu nekje —"

Gospoda je obračala še nekaj časa gunjič na vse strani. Dasi je govorila med seboj izključno nemški, je vendar Vazko uganil toliko, da se meni o Danici in hvali njen gunjič. To priznanje je pomirilo njegovo prejšnjo jezo. "Danica je začela z gunjičem teden dni prej, nego je prišel k nam gospodin Franjo," je pojasnil zroč Lisinskemu v obraz.

Avditor je dvignil rami, razprostrl roki, poostril pogled ter ga nasmešljivo poslal po vrsti po vseh navzočih. "Kdo je ta gospodin Franjo, ki vse zna, vse ve, in po katerem so tukaj začeli celo novo časoštetje?" je vprašal, dasi je bil to zvedel že dva dni prej od handžije Pera, ko je pisal v sodnijski protokol njegove izpovedbe.

Tedaj se je spomnil pl. Merks, da je že drugje slišal klicati inženirja za gospodina Franja, kar se mu je zdelo nespodobno in neprimerno. "E-e-e!" je hrknil in pogledal na Vilarja, ki mu je i stara Bajićevka pogrozila s prstom, češ: Čakajte, sedaj pride vse na dan!

"Prosim, gospod major, to sem jaz," se je malo zmešan oglasil Vilar, priklonivši se, kakor bi se iznova predstavljal. "Ljudem tukaj se beseda inženir ne zdi okretna, zato me imenujejo po domače: gospodin Franjo, nekateri pa tudi gospodin želir."

"Po domače, kaj ne!" je zavpil Hvalibogovski ter mu podal desnico. "Ljudje nadenejo znanemu človeku priimek, ki se jim zdi poljuden. Meni, na primer, pravijo v naši družbi Hadžirumba, Bierkopfu Čumurpaša."

"Živio, gospodine Franjo, ki vse znade, le pot k Bajićevim je že izgrešil," je srbski kliknila Katica ter izrazila užaljenost krog usten.

Vilar je hotel nekaj odgovoriti, no tisti hip ga je vprašal Hvalibogovski: "Apropos, kako se kaj počuti Čumurpaša?"

"O — dobro — kaj bi se ne?" je siloma pojasnil inženir. "Gospod je bolj zapetega značaja, samosvoj, tako da ne občuje mnogo."

"Torej Bierkopfa še ne poznate dobro. Ko ga spoznate, nastane med vama večna harmonija. Takšnega človeka treba iskati z lučjo. Odkritosrčen je, vrl mož in veseljak. Nanj se lahko zanesete in lahko mu vse zaupate, prav vse. Oba sva dve leti v Kolomeji študirala. E, kaj sva midva skupno že počela na svetu — joj!" Hvalibogovski si je s prstom zbezal solzo sladkih spominov iz očesa.

"Nocoj to noč moramo Čumurpašo obrati," je menil Mik, ki je bil hud kvartopirec.

To široko željo je skrčil Buzduga z besedami: "Vsaj načeti ga moramo. O — ta ima, njemu nese. Pomislite, koliko dobi samo od lesnih prekupcev. Pa tudi od drugod se mu je sipalo, kar vem od Samojla."

"Vzeti sme pa vendar le toliko, kolikor more opravičiti pred svojo vestjo. Po mojih nazorih bi takšen človek ne smel v častniško družbo," je rekel pl. Merks, ki je bil sicer velik poštenjak, vendar pa bi bil sultanu najrajši vse vzel, kar ima še v Evropi.

"Nu — vest, vest — s to se malo opravi," je zamrmral Bajić. Sedel je k materi, ki je že počivala na klopi, ter ji pošepetal: "Marsikakšen bandit bi ne smel zahajati v pošteno družbo, ko bi kaj vpoštevali ona dejanja, ki jih ne moremo zagovarjati pred vestjo. No — kmalu se povrneta red in poštenje v našo hišo." Z izrazom dobrote in sožalja v pogledu je položila mati svojo roko na njegovo.

Zdajci se je Lisinski spomnil, da je na ogledu, ki je del preiskave, in da sestavlja ogledni zapisnik. Oslinil je svinčnik in zapisal: Gospodin Franjo. Nekaj časa je strmo zrl na to ime, potem je zamišljen uprl oči na prislonjeno lestvo, s svinčnikom se je pobezal v uho, si popravil ščipalnik, naposled je jadovito mahnil z roko, rekoč: "Vrag vse poberi! V podstrešje ne polezem danes. Itak tam ničesar ni. Sedaj pa sedimo, gospoda! Moj tukajšnji ogled je končan." Vtaknil je svinčnik in listino v usnjeno torbico, ki mu je visela ob desnem boku na sabljinem jermenu.

Gospoda je hrumeč sedla na klop. Vazko je počenil k ognju, vsul zmleto kavo v krop in pomešal kipečo črnino. Tedaj je Danica počasno stopala od Oskove, nesoč konvico z vodo. V glavi se ji je vrtelo, močno ji je utripalo srce, vse je gorelo v njej od same ljubezni in sramežljivosti. Plašna je prišla na pot in tu se je osmelila, tako da je pohitela pod pristrešje gibčna in urna kakor podlasca.

Katica ji je z vzklikom stopila naproti; ko pa je spoznala, za koliko je od lanske jeseni pridobila njena lepota, razvivši se od tedanje otroške nežnosti in brezsilne nezavednosti do stopnje očarljive zmagovitosti, je zavist ogrenila polovico njenega srca. Danica se je ni razveselila; pazno se je ozrla nanjo, pa ni videla nič določenega. Njenemu očesu je ostalo vse v megli, dasi je s temnim pogledom površno preletela družbo. Bajić, ki je stopil k njej in ji zaradi matere podal roko, gospa Ljubica, ki je njeno navzočnost ošabno perzrla, vsi drugi gospodje, ki so v različnih tonih z različnimi poudarki izrazili strmenje ob njeni presenetljivi lepoti, vse te vesele, drzne in razposajene osebe zanjo niso imele cene ne pomena, čez vse se je razprostiral mrak, iz katerega se je liki mlado solnce svetil samo eden — gospodin Franjo. Ni ga pogledala, a čutila je njegovo navzočnost. Postavila je konvico k zidu, vzela gunjič in ga prenesla v mejo za hanom.

Gosposki pogledi so šli vsi za njo. "Prožna je, kakor bi bila lazila deset let za kozami po hercegovskih skalah," je menil pl. Pester, za kar ga je gospa Ljubica v navidezni ljubosumnosti z jahalsko paličico lahno oštrknila po roki.

"E-e-e!" je zablejal pl. Merks in Vazko se je začuden zazrl vanj, ker nikdar še ni bil slišal takšnega nečloveškega glasu iz človeških ust.

Mik si je potisnil pred desno oko monokel, ki ga je rabil samo za burke, in položivši roko na srce, je nakremženega obraza zastrmel za Danico, kar je Vazka spomnilo našemljenega čaja. Nekaj ga je prasnilo v grlu in le siloma je zadržaval smeh.

"Vili podgorkinji je podobna," jo je s prijaznim smehljajem pohvalil Bajić.

"Mična gozdna idila," je rekel pl. Merks.

"To je torej ta umetnica," je govoril Lisinski, zadovoljno kimajoč, kakor bi stal pred imenitno sliko. "Njeno delo je lepo in ona sama se mi zdi stvar, ki bi tudi v mestu zbujala pozornost, seveda kar se tiče pravilnega obraza in drugih skladnosti."

"S svojo neokretno obleko pa gotovo ne," mu je uvrgla Katica.

"I zakaj ne? Te se treba privaditi. In lahko se je oko privadi, če najde na telesu samo harmonijo, kar smo menda maloprej že dognali."

"Meni se zdi neotesana. Še pozdravila nas ni," je rekel Hvalibogovski.

"Tukaj ženske pred moškim ne čutijo toliko svobode, kakor pri nas. Zato tolika boječnost in plašljivost. Drugačne bodo, kadar jih obliže naša kultura."

"Iz rok bodo zobale kakor naše ženske," je sirovo rekel Buzduga. Za neotesanost ga je Katica s pahljačo oplazila po licu, na kar jo je Bajić pokaral in ji očital naturo živega srebra.

Ko je Danica, stoječ ob zidu, umivala skodelice in jih brisala s prtičem, jo je vprašal Lisinski, kje se je naučila vezenja. Ni mu odgovorila. Tedaj je Bajićeva mati pojasnila življenje in smrt njenih roditeljev in borno njeno preteklost. Njena povest je bila naslovljena na vso družbo, toda s pravim zanimanjem sta jo poslušala samo Lisinski in Vilar, ki mu je bila itak že znana.

"Tedaj na Cetinju si se učila, na ruski šoli? Povej, devojka, koliko si stara?" je v slabi srbščini mehko vprašal avditor.

Danica zopet ni pogledala od svojega dela in ni odgovorila.

"To je prava hercegovska čužinja. Uporna, vstaška kri se preliva po njenih žilah," je viknil Buzduga in udaril s sabljo ob tla. Tisti hip je zavrelo v Vilarju; nagnil se je naprej ter se izzivajoče ozrl na orožnika, ki je to opazil in se zdrznil.

Bajićeva mati pa je pojasnila, da je Danica dovršila sedemnajsto leto, in Buzdugo je podučila, da ne sme smatrati njene sramežljivosti za kljubovalnost; deklica ni trmasta, le vajena ni takozvane boljše družbe; po naše ni vzgojena, zato molči.

Lisinski je nadaljeval izpraševanje. "Povej, devojka, si li stanovala s svojim bratom in Mušićem pod eno streho?"

In Danica je jedva slišno zaklepetala: "Znade to gospodin Franjo."

Kadar se pri umetnem ognju dotakne netivo razletne snovi v možnarju, bukne tvarina z oglušnim pokom v zrak: tako je nedolžna in odkrita Daničina izjava učinkovala na izletnike: v neznanskem krohotu so se potresli na klopi in nasmešljivo so se ozrli na Vilarja, ki bi bil najrajši skočil k deklici ter jo za njen srčni odgovor pritisnil k sebi.

"Blagor gospodinu Franju, ki vse ve in zna!" je kliknil iz vseobčega hahljanja nadporočnik Buzduga.

"E-e-e, blagor vam, ki ste vsevedni pri takšni deklici!" je jeknil pl. Merks in pritrknil z glavo.

"Bogme, i jaz bi hotel biti! Dober okus imate," je rekel ohripeli Hvalibogovski. Visoko je dvignil obrvi in izobrazil na čelu nebroj gubic.

Katica se je dvignila in skočila pred Vilarja. "O gospodine Franjo, čestitam vam, gospodine Franjo!"

"Zakaj?" je krotko in potrpežljivo vprašal inženir, vpoštevajoč zakon gostoljubnosti.

"Ker umete preproste ljudi tako hitro privaditi na svojo boljšo družbo. Torej zato ne morete strpeti v mestu! Vselej se vam tako mudi iz Tuzle, zadnjič smo vas klicali na Kreki, vpili za vami, a vi ste kakor vihar dirjali mimo nas, da bi prej prišli v svojo idilo, v han ob Oskovi, kjer vas je čakala mlada handžijica, vila podgorkinja. Kaj ni vse tako, gospodine Franjo?" In pošarala je s pahljačo po njegovi bradici, za kar je dobila od svaka nov ukor. Težko zatajevani srd se je skozi nasmešljivo ljubeznivost priril na njeno razvneto lice. Njen obraz, spačen od razočaranja, tisti hip ni bil lep.

Vilar se je v zadregah branil in izgovarjal, kolikor je mogel, pa mu vse prerekanje ni pomagalo: spazili so ga: ne samo on, tudi drugi ljudje vse vedo in znajo.

Vazko je nalival kavo. Lisinski je razvil svoj načrt za prihodnji dan. Inženir mu je na tla narisal očrtek vseh stez, po katerih bo treba jutri hoditi. Sklenili so, da pojdejo vsi do Medvedjega Dola, da si ogledajo pragozd, naprej do bivšega skrivališča orožja pa samo Lisinski, Buzduga in Vilar. Ti trije si dado napraviti obed pri drvarjih na planini in gredo potem še v Pilić, da si Lisinski ogleda hišo, kjer se je našlo orožje; iz Pilića udarijo naravnost v han ob Oskovi, kamor pride ob dveh popoldne tudi ostala družba, ki bo obedovala v uradniški kolibi. Avditorja je še posebe zanimalo, se li nahaja v Piliću knez ali muktar, ki mu podpiše pripravljeno potrdilo, da se plača 40 gld. za dva dni za dva jahalna konja od Oskove pa na kraj ogledov in nazaj, ker to svoto postavi v svoj popotni račun. Temu se je zelo čudil pl. Merks ter svetoval avditorju, naj še enkrat gre na takšen ogled, pa si lahko kupi dva bosenska konjiča, ne bo treba najemati. Domišljeval si je, da si pridobi poleg slave na bojnem polju tudi priznanja na upravnem torišču kakor cesar Jožef II., ki je nameraval posvetiti v vse kote upravnih zvijač, pa je naposled baje obupaval ob neizvedljivosti svoje hvalevredne namere.

Družba je pila kavo, pušila cigarete. Takrat se je pripeljala na lahnem vozičku gospa Etelka in se ustavila pred hanom. Krepka in smela gospa je navadno vozarila sama. Gostje so razen Bajićeve matere in Vilarja skočili na noge in jo šli pozdravit. Pripeljala je za njimi obilno zalogo živeža iz hana ob Spreči. Rekla je, da ostane z njimi do jutri, ker še nikdar ni videla naprav pod Konj-planino in bi se tudi ona rada razvedrila pod milim nebom. Izletniki so ji pritrdili, Buzduga jo je potrepal po močni rami. Miku se je razveselilo srce, ko je, odgrnivši plahto z voza, zagledal zaklano jagnje, dva purana, meso za bifteke in košaro z zlatoglavimi steklenicami. Prej mu niso hoteli razodeti, da so kaj naročili. Odpasal je sabljo in se dvakrat v kolobaru prekucnil na potu, kar je povzročilo Vazku novo presenečenje.

29.

Ko je bila dolina že vsa v senci, so se izletniki dvignili na pot. Jahači so sedli na konje, drugi niso marali na vozove, ker so jim bile noge od dolge vožnje premrle in odrevenele. Rajši so šli peš, radujoč se zelene Oskove. Zadnja sta šla Bajićeva mati in Vilar.

"Ali se niste nič začudili, ko ste nas zagledali, toliko druhal?" je vprašala gospa.

"Za vse bo strehe, le postelja bo slaba."

"Vem, da vam ta družba ne ugaja posebno, pa vsaj meni oprostite dolgo pot k vam. Saj ni konca ne kraja."

"O, prosim, milostiva, vi in vaš sin sta mi zelo simpatična. Netaktno bi bilo, ko bi rekel, da mi drugi niso dobrodošli, čeprav se na tem izletu vrši neka neprijetna preiskava. Odkrito govorim." Potem je razkladal dolžnosti gostoljubnosti in obžaloval, da mu ni treba postreči znameniti družbi, ker je skoraj vse potrebščine sama pripeljala s seboj.

"Kaj pa Katica — vam je simpatična?" je pozvedovala gospa ter oprezujoč zamežala z očesom.

"Gospica Katica je prekrasna deklica, toda preotročja je še; nič ni v njej resnobnega, vse še vre in kipi. Takšna poskočnica se mora unesti, preden se osmeli pameten človek izpregovoriti z njo ozbiljno besedo." Vilar je govoril hitro, nekoliko razdraženo, ker je mislil, da ga hoče stara gospa privezati na Katico.

"Nič se ne bojte, gospod inženir! Vem, da Katica ni za vas. Takšnemu resnemu možu kakor ste vi, ki misli pri dekletu priti precej s pošteno besedo na dan, bi je ne hotela priporočati. Rajši vam rečem: preudarite in preizkusite, preden se zavežete do smrti. Katica ni samo živahna in razposajena, tudi vihrava in samopašna bo, kakor je njena sestra. In s takšno ženo delati pokoro za nepremišljeni korak kakor moj sin — to je peklo na svetu. Kaj mi mar Katica? Če dobi kdaj ženina, ji bom morda čestitala, njemu pa ne. Glejte, danes sem vesela kakor že davno ne. Ali se mi nič ne čudite, da sem tukaj?"

"Pač ste si zaželeli daleč kam na deželo —"

"Tudi Tuzla je — dežela. Toda prigodilo se je nekaj važnega, kar prinese morda mir in srečo v našo rodbino. Pomislite — načelnik pl. Pester je premeščen. Včeraj je prišel tisti blaženi ukaz in tekom enega tedna mora na svoje novo mesto v Banjaluko."

Vilar je izrazil prilično presenečenje. Pri srcu je čutil toploto, ker dobro se mu je zdelo zaradi Bajića.

"Naše pohujšanje pojde iz Tuzle. Zaradi tega dogodka raja moje srce včeraj in danes. Zato sem danes tukaj, da dam duška svoji radosti. Saša mi je branil, obe sestri sta mi našteli sto ugovorov proti dolgi vožnji, a jaz sem vsekakor hotela izleteti na perotih zadovoljnosti. Snoči sem i jaz šla v kazino, da vidim našega galana in se mu na tihem hudomušno posmejem. Sedel je pri Ljubici ves mračen in tih. In slišala sem, kako je iz zgibkov, vrask in črt na svoji dlani vedeževal, da ne bo več dolgo živel. Naj pogine prešestnik, naj se razpoči! In ste li videli danes, kako je v hanu črtal s palico črko B v zgnetena tla pred Ljubico? To sem samo jaz zapazila. Ta Banjaluka mu vrta po glavi in nič mu ne diši."

"Zakaj so ga pač premestili?"

"Zaradi pohujšanja najbrž, ker to slabo vpliva na njegovo uradništvo. Nekateri trdijo, da zato, ker ne ume narodovega jezika, pa tega ne verjamem, saj ga v Banjaluki tudi ne bo umel. Morda so ga spravili od tod njegovi kruti nastopi proti domačinom. Naj bo, kakor hoče. Ena skrb se mi je odvalila z ram, navalila pa je druga, gospodine Franjo."

Vilar se je nasmehnil temu nazivu, stopal dalje in radovedno je vprašal po vzroku druge skrbi.

"Oprostite, da vas kličem za gospodina Franja. To ime mi ugaja, ker je domače in priča, kako ste se že spojili s tukajšnjimi prebivalci. Vedite torej, da se moja druga skrb tiče Danice Miloševićeve, ki jo tudi vi dobro poznate. Glejte, deklica je vsa zaljubljena v vas, srečno ali nesrečno, tega ne vem."

Inženir se je glasno posmejal in rdečica mu je zalila obraz. Ni se mu zdelo neprijetno, da je mogel govoriti o Danici. "Milostiva — pravijo, da je v ljubezni oboje: sreča in nesreča," je rekel, kazoč prisiljeno ravnodušnost.

"Kar naravnost bom govorila. Vi ste podarili danes Danici jabolko."

"Kaj to? Pobral sem ga kraj poti in dal. Ona je zdrava in lepa kakor zlato jabolko. Naj smatra moj dar za poklonstvo."

"Ali ne veste, da pravi srbska mati svoji hčeri, ki se namerava omožiti: 'Spremaj, što treba za jabuku i svatbu!' In ženin pride k svoji izvoljenki ter ji podari jabolko z vtaknjenimi novci. Pa še druga darila ji prinese."

"Jaz sem ji dal golo jabolko, ker ne poznam tukajšnjega običaja."

"V prenesenem smislu ste ji podali svoje srce in ji rekli, naj se pripravi na svatbo. Ker je sprejela jabolko, je znamenje, da vas ljubi. Tudi oni zaripljeni deček, ki se je tako smelo postavil pred orožnikom, je prepričan, da ste ji dali poročni dar."

"To se vse ujema. Tisti mladi zvodnik bi najrajši, da bi jaz Danico boso in gologlavo iz hana odpeljal v svoje gnezdo. Nesrečno jabolko je krivo, da se mi odpira tako čuden pogled v bodočnost. Zaradi nepoznanja tukajšnjih razmer naj se takoj oženim s Hercegovko. Mislim, da se mi kakšna štiri leta še ne mudi."

"Toliko časa hočete še samotariti? Moj pokojni mož je bil sedemindvajset let star, ko se je oženil, in nikdar se ni kesal. Ni dobro za moškega, ako predolgo samuje. Samota je samo za Boga. Pa delajte, kakor veste in znate, samo norčevati se ne smete z nesrečno deklico. Nastala je pomota, ki zna biti usodna zanjo. Sirota je brez roditeljev, brat sedi v ječi. Kdo naj pazi na tej samoti nanjo? Zato ji moram jaz pomagati in svetovati, da ji tuji ljudje ne zamore mladega življenja."

"Del te skrbi, milostiva, vzamem jaz na svoje rame. Morda je moja sreča tako nanesla, da sem jo v dobri čas obdaril. Ako se mojim delavcem ne sme goditi krivica, se tudi njej ne sme. Sicer pa tudi ni tako zapuščena, kakor se vam dozdeva. Ves Pilić bo pazil nanjo, dokler se ne povrne njen brat. In Jovica ima gotovo še kje skrit handžar, ki ga porine v onega, ki bi hotel onečastiti njegovo sestro." Govoril je naravno in z ognjem, gledaje v sence, ki so se gostile pred njima med strminami nad Oskovo.

Gospa se je z zadovoljstvom ozrla nanj. "Vaše srce je sorodno srcu mojega pokojnega soproga. On tudi ni nikdar obupaval. Goreče in neustrašeno je govoril, kadar je šlo za pravico in resnico. Toda povsem se vendar ne smete zanašati na Jovico. V Tuzli je vse polno govoric, da se pripravlja v Hercegovini in Krivošijah nova vstaja. Ako se narod pobuni, je gotovo, da pobegne Jovica med vstaše, ker čimdalje bolj vroča mu postajajo tla v Bosni. Kdo bo potem ščitil Danico, kdo bo, če treba, s handžarjem skrbel za njeno varnost? Kot sestra nevarnega agitatorja in upornika ne bo dobila pri oblasti zaslombe."

"To skrb prepustite meni, milostiva! V vseh žalostnih in veselih slučajih življenja naj se Danica zanaša name. Ta izjava naj vam zadošča."

In majki je zadoščala. Razumela je njegovo besedo in požrtvovalnost. Hvaležno se je, tesneje gredoč poleg njega, dotaknila njegove roke. Kar se tiče srčne dobrote in plemenitosti, se ji je zdel tako zelo podoben njenemu pokojnemu soprogu, kateremu je posvetila pri tej priliki deset minut toplega spomina.

—(Nadaljevanje.)—

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1892.

Inkorporirano 24. februva a 1908 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

WILLIAM HROMEK, Box 65, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMANN, Box 514, Frontenac, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša $1.50.

Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku.

Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

IZ URADA GL. TAJNIKA
A. S. B. P. D.

Spremembe pri krajevnih društvih v mesecu juliju 1915.

Pristopili člani:

K druš. št. 20 Georg Peternel cer. [illegible]

Prestopili član(ice):

Od dr. št. 1 k dr. št. 16, Josef Brat[illegible]

Od dr. št. 5 k dr. št. 16 Tomaž in [illegible]ezija Mravlja.

Zopet sprejeti člani(ice):

K dr. št. 1. Constantin in Mary Ze[illegible], John in Mary Yartz, Mat. in Te[illegible]ja Marn, Louis Bresniker, Frank in [illegible] Mauser, And. Peternel, Anton in [illegible] Manghini, Louis Slapšek.
K dr. št. 10, Jos. Laurič in Leopold [illegible]
K dr. št. 11, Karl in Antonija Boža[illegible], Josef in Cecilija Povše.
K dr. št. 13, Jos. Smuk in Valentin [illegible]
K dr. št. 14, Louis in Ivana Enoch.
K dr. št. 16, John in Mary Tomašek.
K dr. št. 20 John Šega.
K dr. št. 23 Tomaš Milharčič.

Suspendirani član(ice):

Pri dr. št. 1, Fr. Buhman, Aug. De[illegible], Fr. Markovič, John Krushitz, [illegible] Betega. Drugi mesec: Mike in Mary Papeš, Louis in Angela Boseti, [illegible] in Antonija Hromek, And. Ko[illegible] in Angelo Simion.
Pri dr. št. 4: Rud. in Mary Trelc, [illegible]ry Redišnik.

Pri dr. št. 9: Val. Pirnar, Fr. Birk, Anton Bartol, Fr. in Alojzija Tomc, Fr. in Mary Potrpin, Jacob Podlesnik, Ignac Sluga. Drugi mesec: Louis Brate, John in Mary Sluga.
Pri dr. št. 10: Mike Mrak, Fr. in Mary Velko. Drugi mesec: John Eržen.
Pri dr. št. 11: Drugi mesec: Krištof Klopčič, Frank Žordani, Frank Kučer, Karl in Jera Starina.
Pri dr. št. 13: John Trpinc in Josef Jeglič.
Pri dr. št. 16. Jos. in Jera Serstig, John Prašnikar, Vinc. in Katarina Novak, Louis Koblar, Ferd. Shedenik. Drugi mesec: Andrej in Terezija Dermevšek.
Pri dr. št. 17. Math in Uršula Perše.
Pri dr. št. 19. Urban Mesik, John Božič.
Pri dr. št. 20. Frank Auman in Frank Šeme.
Pri dr. št. 22. John Manfried.

Izobčeni član(ice):

Od dr. št. 1. Geo. in Marjeta Paulič, John Rudman, Franc Čekada, Jos. in Neža Umek, Josef Pančur, Frank in Mary Gorenc.
Od dr. št. 4. John in Amalija Bregar, Jacob in Fanuska Bond, Mary Vehar.
Od dr. št. 9. John in Katy Dolar, Helena Miklavc, Jacob in Terezija Schauer.
Od dr. št. 10. Albin Bobnič.
Od dr. št. 18. Ant. Blažič, Peter Habjan, Fr. Markovšek.

Umrla članica:

Pri dršt. št. 1. Paula Peternel cer. 1417. Umrla 31. maja 1915.

John Černe, gl. taj.

Potrebne organizacije.

Dunajska "Arbeiter Zeitung" in ljubljanski "Delavec" piše ta: Sloveč nemški pisatelj je povedal svoje mnenje o strokovnih organizacijah ter rekel med drugim, da so strokovne organizacije dočakale srečni trenutek, ko so postale potrebne. To najodločnejše priznanje je izrekel mož glede na to, ker so strokovne organizacije tako glede podpornega delovanja kakor tudi glede vzgoje solidarnega mišljenja in ravnanja storile jako mnogo. V resnici je to priznanje laskavo za organizacije, zlasti ker so jih njih nasprotniki, čim so dosegle nekaj več moči, desetletja na vse načine ovirali in zatirali. In če ima hvala tudi svoj izvor v sedanjih vojnih razmerah, zaraditega priznanje ni nič manjše, zakaj če se izražajo razredni nasprotniki o organizacijah pohvalno, potem store to, ker takega priznanja ne morejo več odrekati.

Žal, da delavstvo samo premalokrat razmišlja o veliki važnosti svojih organizacij; če bi delavci storili to, potem bi morali agitirati z vso vnemo za organizacije, in sicer tem bolj vneto, čim bolj so prepričani o potrebi združitve v svrho medsebojnega podpiranja. In sedaj nam to pove razredni nasprotnik, a hvala ni samo zaslužena, temveč tudi opravičena. Kar so se morali naši nasprotniki šele učiti — ter se še nikakor niso vsi naučili, to je organizacija učila delavce. Vojna naj vse združi; vojaška dolžnost je pozvala vse brez razlike. Predpogoji so solidarnost; toda le delavske organizacije so leta in leta učile solidarnosti in jo gojile. V tem krutem času jih je doletela sreča, da so dokazale tudi najbolj zagrizenim nasprotnikom, kako silno so potrebne, ne samo za delavstvo, marveč za vso družbo sploh. Kakšen vpliv bo imelo to priznanje v bodočnosti, zlasti glede pravnega obstoja strokovnih organizacij in stališča oblasti napram njim, še danes ne vemo. Dovolj, vzajemno delo naših strokovnih organizacij priznavajo in ga hvalijo; mi pa bomo to priznanje porabili za našo agitacijo.

Drugi vzrok, da hvalijo strokovne organizacije, so podpore. Podpor se izplačuje že pri nas mnogo, toda v Nemčiji, ki je bolj industrijska država nego Avstrija, izplačujejo strokovne organizacije miljone za podpore! Usoda neštetih miljonov proletarskih rodovin bi bila v teh devetih mesecih vojne brez te podpore mnogo hujša. Izročeni bi bili ubožni preskrbi, in če bi bili zašli na to pot, bi težko našli zopet med ponosne, samozavestne razredne borilce. Tako so strokovne organizacije svojim narodom rešile mnogo družabnikov, mnogo nravstvenosti, ki je neprecenljive vrednosti. Kako veliki uspehi so to?

Veselimo se, da se izreka našim strokovnim organizacijam primerna pohvala. "Dočakale so srečo, da so potrebne," proletarcem potrebne, njim v prid. Meščanski opazovalci morda ne vedo, kaj bi bilo z delavci, z njihovimi svojci, če ne bi imeli v svojih strokovnih organizacijah zanesljive podpore. In značilno je, da se enako vprašanje, le nekoliko določneje, tudi usiljuje proletarskim bojevnikom. Toda kako presenetljivo in nerazumljivo se pa zdi človeku ko opaža, da delavci, ki so ostali doma, kar ne marajo razmišljati o teh stvareh, in zdi se kakor bi ne bili prav nič prepričani, kako potrebna je zanje strokovna organizacija. Vsemu temu je najbrže vzrok površna presoja resnih sedanjih razmer. Posebno zaraditega je pa tem bolj naša dolžnost, da poučujemo drugo delavstvo. Strokovne organizacije niso ustanove, ki bi jim bila naloga dajati samo podpore in vzgajati. Če bi to trdili, bi sami sebi lagali. Mnogo delavcev je, ki menijo, da zanje organizacija ni več potrebna, čim so prejeli vso podporo, kakor bi bili gotovi, da ne bodo več potrebovali podpor. To pa je huda zmota, ki se utegne bridko maščevati. Kdo med nami more vedeti, kakšni časi nas čakajo? Kdo ve, kako se bo razvijaa industrija prav pri nas? O tem razpravljati z onimi, ki so zapustili naše organizacije ali pa se jih ogibljejo, je sedaj naša najvažnejša naloga. To nalogo morajo izvršiti posamezni delavci, v obratih, kjer je to mogoče, v stanovanjih in drugod.

Zgoditi se mora. Če so strokovne organizacije sedaj v vojnem času dočakale "srečo, da so postale potrebne," tedaj bodo delavci pozneje še bolj spoznali, kako potrebne so njih organizaciej, njih ponos. Kapitalizem bo storil svojo nalogo. V tem nas potrjuje dejstvo, na katero opozarjamo že sedaj delavstvo. Avstrijske banke so imele nedavno občni zbor ter določile dividende. Ni se jim godilo slabo, čeprav smo imeli vojno in industrijsko krizo. Iz poročil na občnem zboru razvidimo, kakšen vpliv imajo banke na posamezne industrije, ali ga imajo več ali manj. Bančni kapital dela vse bolj racionalno kakor morejo delati posamezni obrati, ki hočejo vsak zase živeti in zaslužiti in mora poravnavati sam tudi režijske stroške, zaradi česar ima razmeroma večje izdatke. Banka — tukaj mislimo v prvi vrsti Dunajsko bančno društvo, katerega letošnje poročilo je zlasti zanimivo — ustvari vse to bolj enostavno s tem, da združi posamezne obrate in tako odpravi medsebojno konkurenco. Poročila nam povedo, da je postala banka gospodarica v posameznih deželah nad posameznimi industrijami. Ali torej ni naravno, da se vprašamo, kakšne posledice bo imel ta napredek?

Že zadnjič smo omenjali v članku Demokratizacija delnice, da ima kapital tendenco centralizacije, ker se je sedanje stanje izkazalo kot nestalno in nima pri kapitalistih pravega zaupanja, zato delujejo na eni strani banke, na drugi strani pa manjši kapitalisti, da si pribore čimveč vpliva na poslovanje in izkoriščanje industrije. Vse to je seveda naravno in v njih interesu.

Delavstvo se nahaja torej pred povsem novim razvojem, ki bo silno vplival na delavske razmere. Organizacije postajajo še bolj potrebne, in glavno vprašanje sedaj je: ali bo organizacija sploh mogla obstajati, če se ne zbude delavci iz svoje malomarnosti? Ni zadosti, če smo prepričani, da je organizacija potrebna, marveč jo moramo tudi omogočiti. Vojne bilance bank in njih načrti nas pač dosti jasno opozarjajo na našo bodočnost in na naše naloge.

Kapitalizem in vojna.

V Freiburgu i. Br. na Nemškem je imel profesor Liefman— njegova stroka je nacionalna ekonomija—javno predavanje o vprašanju: "Ali nas dovede vojna bliže socializmu?" Gospod profesor je seveda zanikal to vprašanje. Zanikati ga je moral že zaraditega, ker je mnenja, da bi bila vojna za Nemčijo izgubljena in bi bila vsaj gospodarska vojna pridobljena za nasprotnike, če bi triumfiral socializem. Utemeljil je svoje naziranje, da vojna ni prav nič pripravna za to, da bi omajala kapitalistični gospodarski red, tako-le:

Z zbližanjem s socialistično gospodarsko idejo se zmanjša delavna energija posameznega državljana. Po vojni pa potrebuje država za svoje potrebščine za vojsko in mornarico, za poplačanje dolgov prav mnogo denarja. Preskrba vojnih invalidov sama stane vsako leto 1000 miljonov. Čeprav si država zagotovi s podržavljenjem tobaka, žganja i. t. d., stalne dohodke, mora vendar pričakovati od posameznika kar največ davčnih prejemkov, da bodo zadoščali. Socialistična država ne bi bila kos donašati enakih dohodkov, tudi zaradi tega ne ker bi se v socialistični državi ne delalo tako intenzivno, kakor v kapitalističnih gospodarskih oblikah.

Zaplembi moke in žita, uvedbi krušne nakaznice, določitvi najvišjih cen, ki se je uvedlo od avgusta lani pa do sedaj, ne prisoja profesor kot socialističnim simptomom, nikakršnega pomena. Te uvedbe niso niti socialistične in se ne tičejo glavnega načela socializma: Ureditev proizvanja. Vrhutega se odpravijo po vojni. Sedanja vzajemna pomoč med posameznimi sloji prebivalstva se ne da ocenjevati v zmislu socializma. Po vojni najbrže ne bodo ljudje nič bolj altruistični (dobrohotni do drugih), kakor so bili pred 31. julijem 1914. Boji med podjetniki in delavci, med konsumenti in pridelovalci nastanejo zopet ter se že pri uvedbi monopolov jasno pokažejo. Tudi politična nasprotstva se bodo nadaljevala, zakaj politične stranke ostanejo. Na podlagi vseh teh razmotrivanj pravi: Pričakovati ni, da bi človek spremenil po vojni svoje gospodarstvo. Drugo je itak razumljivo.

Prepirali se ne bomo z gospodom profesorjem, ali je socialistično ali kapitalistično gospodarstvo bolj produktivno. V tem oziru bo pa imel vsekakor prav, da vojna glede razrednih razmer kakor tudi glede sistema kapitalističnega gospodarstva ne bo spremenila ničesar.

Zito v Avstriji.

Državni zakonik in uradna "Wiener Zeitung" prinašata naredbo, ki določa cene žita pri prevzetju.

Cene imajo veljati od žetve leta 1916. in znašajo: za pšenico ali ajdo 34 K, za rž 28 K, za ječmen za varjenje 28 K, za ječmen za krmo 26 K, za oves 26 K. Cene semenskega žita bo določila posebna naredba.

Če se bo pšenica prevzela pred 16. septembrom 1915, rž pred 16. avgustom 1915 in oves pred 1. oktobrom 1915, se bo dala še posebna doklada, ki znaša za meterski stot:

1. pri pšenici v času do 31. julija 1915 4 K, v času do 15. avgusta 1915 2 K, do 15. septembra 1915 1 K;
2. pri rži v času do 31. julija 1915 2 K, do 15. avgusta 1915 1 K;
3. pri ovsu v času do 15. septembra 1915 1 K.

Cena se razume od nakladalne postaje. Naredba stopi takoj v veljavo. Z dokladami preko cene pri prevzetju hočejo spodbuditi kmetovalce k naglejši mlačvi.

Pri posvetovanju ravnokar objavljenih žitnih cen se je tudi zelo natanko preračunavalo cene moke, vendar pa se njihovih številk ne more še smatrati za končno veljavne. Vendar pa se javnost lahko pomiri, da se bo cena za konsum širokih ljudskih plasti posebno važnih, zlasti za izdelovanje kruha služečih vrst moke znatno znižala. Proti morebitnim poizkusom prekoračenja teh cen, kar se je žal zadnji čas često dogajalo, se bo nastopilo z največjo strogostjo.

Glede bodoče kakovosti moke je že sedaj gotovo, da se bo v nekaj tednih ustavilo primešavanje nadomestnih mok in v promet pride samo nezmešana fina moka.

Na nakladalni postaji bodo tedaj znašale avstrijske cene s prikladami:

pri pšenici do 31. julija 38 K, do 15. avgusta 37 K, do 31. avgusta 36 K, do 15. septembra 35 K, od 16. decembra pa do nove žetve 1916 34 K. — (Ob začetku vojne je bila cena pšenici za meterski stot 26 do 28 K.)

Pri rži do 31. avgusta 30 K, do 15. avgusta 29 K, od tedaj do prihodnje žetve 28 K; za ječmen se ne bo dovoljevalo doklad ali nagrad za pospešeno mlatev, pač pa bo 15. septembra padla cena ovsa za 1 K od 27 na 26 K.

Ogrska pšenica pa je dražja; v času od 22. do 31. julija bo cena 39 K 50 vin., do 10. avgusta 38 K 50 vin.; do 21. avgusta 37 K 50 vin., po 21. avgustu 36 K 50 vin.

VOJNE GOLJUFIJE.

V Budimpešti je policija aretirala agenta Emerika Schieferja in pa 18 čevljarskih mojstrov, ki so izdelali več nego 20.000 parov čevljev s papirnatimi podplati ter jih oddali vojaštvu. V Kolo[illegible] so pa aretirali graščinskega upravitelja Morica Kepesa, njegovega pastorka Julija Guina in [illegible] Loewingerja, ki so nastavljenci kološkega velepodjetnika Morica pl. Tischlerja. Ta je imel po pogodbi z vojnim ministrstvom dobaviti različnim vojaškim proviantnim postajam vole. Voli so bili na krajih, kamor so bili namenjeni, stehtani in plačani. Zdaj je pa vojaška oblast dobila anonimno ovadbo, da so po prevzetju že stehtane ali plačane vole zamenjali z lažjimi. Samo na eni postaji so dognali, da je bil vojaški erar na ta način oškodovan za več tisoč kron. V Budimpešti so nadalje zaprli dva vojna liferanta, Evgena Drechslerja in Hajnalko Fenyveša, ki sta z drugimi, že prej pod ključ spravljenimi somišljeniki, preskrbovala armado s suknom. Koliko je ta družba prigoljufala, še ni dognano, a so morale biti znatne svote. Fenyveševe hčere so namreč obdolžene, da so pri hišni preiskavi, pri kateri se je dobilo polno denarja, zmaknile 200.000 kron. Drechslerjeva žena pa je priznala, da je iz jeze zaradi hišne preiskave več kupov bankovcev vrgla v ogenj. V komitatu Szatmar in v komitatu Zemplin na Ogrskem je cela vrsta javnih uradnikov prišla vsled vojne v nesrečo. Niso sicer padli na bojišču, tudi ranjeni niso bili, da, niti streljanja niso slišali, a nesreča jih je vendar dosegla: zaprli so jih. Tako je n. pr. okrožni beležnik Horvath strašil kmete, da se bližajo Rusi in kmete potem pregovoril, da so mu svojo živino prodali za vsako ceno. Tako in onako so storili tudi razni drugi možakarji.—Za zdaj so v preiskavi okrožni beležnik v Homini H. Horvath, višji okrožni sodnik v Homini T. Malonyay, višji okrožni sodnik v Strepkovu, I. Duresinszky, titularni višji okrožni sodnik L. Goergey v Homini, in višji okrožni sodnik v Galessesu. Pa tudi še nekaj drugih upravnih uradnikov je v preiskavi.

ZAKAJ JE MESO DRAGO.

Advokat dr. Fuchs v Plzni je pisal mesarju Ludviku Dillingerju v Gniglu pri Solnogradu sledeče pismo:

"Vi ste dne 28. maja t. l. na sejmu v Solnogradu prodali mojemu klijentu Otonu Tanzerju sedem glav govedi za 72000 K, a prejemši plačilo, niste hoteli živine izročiti pooblaščenki kupca, nego ste jo drugemu prodali. S tem je prišel Tanzer ob zaslužek 3000 kron, kateri znesek bi bil zaslužil, če bi bil govedi na dunajskem trgu prodal."

Torej pri sedmih glavah živine bi bil prekupec zaslužil celih 3000 kron! Potem seveda ni čuda, da je meso tako drago. Sicer pa ni treba misliti, da kmetje sami ne znajo skrbeti za dobre cene. To pričajo različne sodne obravnave. Kmetovalec Grabenwever je lani kupil par volov za 800 kron, zdaj jih je pa prodal za 2296 K. Sodišče pa je poseglo vmes in ga obsodilo na en teden zapora in na zaplembo volov. Drugi kmet je za 1000 kron kupljen par volov prodal za 3064 K. Tudi ta je dobil en teden zapora, vole pa so mu vzeli. Takih slučajev se je več zgodilo. Kranjska je pa še vedno eldorado prekupcev.

OSKRBA DOJENČKOV.

Iz zdravnikovega pisma.

Ljuba nečakinja! Z velikim veseljem sem sprejel vest, da se pomnoži čez nekaj tednov Vaša družina. Zato prav rad ustrezam Tvoji prošnji in Ti podam nekaj nasvetov.

Pred vsem bi Te opozoril, da storiš največjo uslugo svojemu otroku, sebi in posredno tudi svojemu možu, če prehranjuješ otroka sama, ker ni boljše hrane za otroka kakor materino mleko. Otrok bo na Tvojih prsih najbolje uspeval in prihraniš delo in denar, sebe in soproga obvaruješ skrbi, nemirnih noči i. t. d. Ne misli, da ne bi mogla dojiti, ker si nekoliko slabokrvna in "nervozna."

Ako dojiš otroka, tedaj ne bodi takoj v skrbeh, če otrok kdaj malo več kriči. To je prav dobro za pljuča in ne vedno znak lakote ali žeje; dostikrat pa je vzrok kričanja v tem, da je otrok v mokrih plenicah, ali da je pretrdo povit, ali da ga tišči nagubana obleka. Že od vsega začetka moraš navaditi otroka na red. Le na vsake tri ure naj pije otrok in navadi ga, da spi ponoči nepretrgoma šest do sedem ur. Ne boj se, da bi dobil otrok vsled tega premalo hrane in preobila hrana mu še vse bolj škoduje.

Ker je pri bitju s tako nežno kožo telesna snaga prav zelo važna, zato ne varčuj s svežim perilom in čednimi podlagami. Vsak dan kopaj otroka (voda mora imeti 28 stopinj po Réaumurju) in potresi z otroškim pudrom kožo tam, kjer se gubanči. Tudi po vsakem izmetku očedi otroka najskrbneje in ga potresi s pudrom. Toda tukaj bodi zmerna! Brisanje ustne dolbine po jedi in kopanju je nepotrebno, ker dobi otrok lahko vnetje in otekline v ustih.

Ako imaš dovolj mleka, tedaj doji otroka do sedmega meseca. Zlasti v vročih poletnih mesecih ne odstavi otroka in le polagoma prehajaj k drugi hrani (kravje mleko in pozneje tudi lehko prebavljivo sočivje, pšeno i. t. d.).

Če otrok uspeva ali ne, o tem te pouči v splošnem njegova teža: normalno razvit otrok tehta pri rojstvu 3 kilograme, v četrtem mesecu 6 in ob koncu prvega leta 9.

V poletnem času, če je ugodno vreme, lahko voziš otroka na prosto že v tretjem ali četrtem tednu. Pozimi pa moraš počakati, da je otrok star vsaj dva meseca. Nikar ne poizkušaj "utrjati" otroka pred časom in ne muči njegovih možgan s tem, da ga učiš različne stvari, s katerimi hočeš pokazovati pred ljudmi "brihtnost" svojega otroka. To ima lahko prav hude posledice za otrokovo telesno in duševno zdravje...

Če boš pazno oskrbovala otroka, tedaj ga bodo obiskovale bolezni prav malokdaj. Kadar zboli otrok, tedaj ne zašušmari dragocenega časa s tem, da hodiš k sosedam po svete in poizkušaš vsakovrstna zdravila. Zapomni si: ne bruhanje, ne driska, ne kašelj in tudi božjastni napadi ne prihajajo od tod, če dobiva otrok zobe, temveč so znaki bolezni. Zato pojdi takoj po zdravnika, ki navadno hitro reši otroka.

Ako ne dojiš sama otroka, tedaj pazi, da dobivaš zanj mleko od zdravih krav in glej, da bo vedno sveže. Največjo pazljivost moraš uporabljati pa, kadar pripravljaš mleko za otroka. Mleko mora vreti dve do tri minute; mleko shrani prav v tisti posodi, v kateri je zavrelo in sicer na prav hladnem prostoru. Prve tri mesece zmešaj en del mleka in dva dela vode ter prideni košček sladkorja; prihodnje tri mesece pol mleka pol vode in potem lahko dva dela mleka in en del vode. Ker ravno pri prehranjevanju otroka s kravjim mlekom lahko nastane nevarnost, da mu daš preveč hrane, zato pomni, da več kakor en liter tekočine na dan ne smeš dajati otroku in strogo pazi na odmore med jedjo, kakor sem Ti jih bil omenil prej. Še enkrat Ti pa priporočam, da pokličeš takoj zdravnika, če vidiš, da otroku ni dobro.

Pozdravlja Te tvoj stric

dr. Baron.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj: —

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko $2.00 za celo leto, $1.00 za pol leta. Za Evropo $2.50 za celo leto, $1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. — socialistične zveze v Ameriki. —

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je pošiljati predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workmen's Pubishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, $2.00 a year, $1.00 for half year. Foreign countries $2.50 a year, $1.25 for half year. -:- -:- -:- -:-

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Pravočasno na delo!

Leta 1916. bodo nacionalne volitve v Zedinjenih državah. Navidezno je to še jako daleč; saj mine do tedaj še več kakor leto dni. Za človeka, ki se zanima za take volitve — in vsak delavec bi se moral zanimati zanje — in za človeka, ki noče biti pri njih peto kolo na vozu — in noben delavec ne bi smel hoteti tega, je tako leto vendar le kratek čas. Kajti volitve niso reč, na katero je treba enostavno čakati, temveč pripravljati se je treba zanje. In kdor hoče to storiti, spozna, da je treba v enem letu porabiti vsako uro, če se hoče opraviti vse delo, da se doseže uspeh.

Danes ne more še nihče reči, kakšne stranke bodo drugo leto nastopale proti zavednemu delavstvu. To je odvisno od različnih faktorjev, največ pa od osebnih rivalitet. Če kdo izmed častilakomnih ne dobi od svoje stranke tisto kandidaturo, ki jo zahteva, se lahko čez noč prepriča, da se njegova načela ne vjemajo s strankinimi, ali pa, da je stranka zatajila svoj program, in tedaj je njegova nujna naloga, da ustanovi novo stranko, ki potem spozna, da je on največji mož v Ameriki in ga zaradi tega kandidira.

Nove stranke lahko nastanejo iz takih važnih razlogov par mesecev pred volitvami. Z njimi pridejo tudi nova gesla, novi programi in nove "ideje."

Tudi nonpartisanstvo se lahko do dobe volitev še razširi po krajih, ki ga doslej ne poznajo. Ako se pokaže, da imajo socialisti upanje na zmago, se lahko položе programi v miznico in največji nasprotniki se združijo, da preprečijo zmago socializma.

Toda če ne vemo še, kako se bodo imenovale stranke, ki bodo nastopale proti zavednemu delavstvu, vendar vemo, da bomo imeli brez obzira na imena vse svoje stare sovražnike proti sebi. Med sabo lahko tekmujejo, kolikor hočejo, lahko se zmerjajo in blatijo, lahko se vzajemno obrekujejo in ravsajo; če jim postane socialistična stranka nevarna, bodo vsi složni proti njej in hipoma pozabijo na svoje razlike in na svoja nasprotja.

Tista doba, ko sta bili v Ameriki dve stranki in ni bilo razun republičanstva in demokratizma ničesar šteti, je že davno minila. Zdaj imajo progresiste, prohibicioniste, razne lokalne stranke; lahko pridejo še Bryanovci in še kaj druzega, tako da bo glasovnica velika kakor rjuha za dvojno posteljo. Kljub temu je pravzaprav šele zdaj resnično: V Zedinjenih državah imamo dve stranki. Ena obsega kapitaliste brez razlike političnih sekt, druga pa socialistično delavstvo.

V aktivni politiki ne zadostujejo pisani programi za spoznavanje in presojanje strank. Programi so potrebni; ali če jih stranke ne izvršujejo, so mrtve črke, ki pomenijo ravno toliko, kakor če jih ne bi bilo. V praksi so pa vse stranke razun socialistične dokazale, da služijo kapitalizmu, četudi včasi na različne načine.

S temi strankami bomo imeli opraviti tudi prihodnje leto. Seveda se bodo trudile, da preslepe volilce. Že danes moramo biti pripravljeni na to, da bodo njih agitatorji grmeli proti socialistom in skušali prekositi socialiste v besedah. Rockefellerja, Morgana, Carnegieja to ne bo bolelo. Pri zadnjih voitvah se je dal Roosevelt slikati po cestnih vogalih in tramvajskih vozovih z velikanskim kolom, tekst poleg slike je pa razlagal, da je bil ta kol namenjen trustom in velikim kapitalistom. Pri nedavnem procesu je pa prišlo na dan, da je sprejemal Roosevelt sam prav tako bogate doneske korporacij in kapitalistov za svoj bojevni fond kakor voditelji drugih strank. Kapitalisti pa niso tako neumni, da bi dajali denar za protikapitalistično politiko. Taktiko prepuste strankam in se dajo tudi prepričati, da je zabavljanje proti njim včasi koristno; zato niso nič užaljeni zaradi zabavljanja. Toda dejanja ne smejo biti naperjena proti njim, sicer se zadrgnejo mošnjički.

V boj pojde torej zopet kapitalizem proti delavstvu. Kdor je imel oči odprte in je zasledoval delo vlade, kongresa, sodišč i. t. d., se je moral prepričati, da je v politiki res le ena temeljna razlika; ali je kapitalistična ali pa socialistična. In če bi imelo vse delavstvo oči odprte, bi bilo delo lahko, kajti proletariat bi moral povsem sam spoznati, da je njegov prostor edino v socialistični stranki in da more le s svojo organizirano močjo porušiti gospodarsko tiranstvo sedanje dobe.

Žal, da med delavstvom še nima večina odprtih oči. Za zmago pa je potrebna večina. Torej ne ostane nič druzega, kakor da se zbira neizogibna večina, to se pravi, da se nezavedni izpreminjajo v zavedne.

Volitve bodo prihodnje leto. Dober kos delavske bodočnosti bo odvisen od njihovega rezultata. Sami sebe nočemo varati, pa si zato tudi ne obetamo, da dobimo nenadoma odločujočo večino tam, kjer imamo doslej enega edinega poslanca. Ne vdajamo se sladki nadi, da bo prihodnji predsednik Zedinjenih držav socialist. Toda tudi manjši uspehi imajo pomen in vrednost.

V vsaki zbornici, v kateri sedi par socialistov ali pa bodisi tudi le eden, se kaže njegov vpliv. Razume se pa samo ob sebi, da je ta vpliv odvisen tudi od števila. Če ne bo v kongresu socialistične večine, ne bo ameriško zakonodajstvo nasploh socialistično. Ali če bo v kongresu trideset, petdeset socialistov, se bo to poznalo pri mnogih zakonih. Razmeroma manjša zmaga leta 1916. je priprava za večjo zmago leta 1920.

Skrbeti moramo torej, da dosežemo prihodnje leto največji uspeh, ki je mogoč v obstoječih razmerah. Pri tem se pa moramo zavedati, da je rezultat v zadnji vrsti odvisen od volilcev, ne pa od našega prepričanja in od naših želja. Iz tega sledi, da moramo pridobiti čimveč volilcev za socializem.

To voljo imajo pa tudi druge stranke, in kadar pride čas 'kampanje,' ne bodo prezrle nobenega sredstva, s katerim se more doseči ta namen. Ako stopimo mi šele tedaj na polje, bo prepozno. Takrat bodo njihove mreže tako spretno nastavljene, da se bo vjelo vanje na tisoče nesamostojnih, neutrjenih volilcev.

Ako hočemo, da se to prepreči, moramo skrbeti, da bodo delavski volilci takrat politiko že tako razumeli, da jih ne bo mogla odnesti prva sapa.

Zato je važno, da se prične z delom nemudoma. Treba nam je organizacije, treba nam je izobrazbe. To dvoje nam da zavedne volilce.

Ustanavljajmo klube, kjer jih ni. Povečavajmo in krepčajmo jih, kjer so. Glejmo, da bo v njih življenje, zanimanje za politiko, diskusija. Razširjajmo delavsko časopisje; glejmo, da ne bodo delavci le naročeni, temveč da bodo res čitali svoje liste. Debatirajmo v klubih o tem, kar je važnejšega v časopisih. Skrbimo za sestanke in shode. Agitirajmo povsod in z vsemi dostopnimi sredstvi. Tako si ustvarimo o pravem času armado, ki bo znala s svojo glavo soditi, kadar pridejo kapitalistični agitatorji in bodo hoteli z lepimi in lažnivimi frazami preslepiti ljudstvo.

Za kajzerja v svobodni ameriški republiki.

Za buržvazijo naše dobe je nacionalistično šovinistični val, ki ga je evropska vojna vrgla preko oceana v Ameriko, zelo značilen. Tudi tukajšnji Nemci niso zaostali v patriotardarski blaznosti, in če bi se razpisal kontest, kdo da najbolj nori, je prav lahko mogoče, da bi dobili navdušeni kajzerjevci še prvo ceno. To se bo nemara neverjetno zdelo onemu, kdor opazuje le, kakšne kozolce preobrača šovinizem slovanske barve, ampak ne bo nič pomagalo; najbrže bo treba tudi na tem polju p-p-patrio-o-otičnim Nemcem priznati prvenstvo.

Poučili smo se o istoriji, ki menda povsem potrjuje to mnenje.

V New Yorku se je ustanovila nekakšna germanska liga z imenom 'German-American Friendship Club', ki nas je že s tem posekala, da se je postavila pod protektorat "cesarsko nemškega veleposlanika, ekscelence grofa Johann Heinrich von Bernstorfa".

Tako se ne more pobahati ne Slovenska liga, ne Jugoslovanski narodni odbor. Tajnik lige, Trošt, je sicer "prijatelj" srbskega poslanika Pupina, ali to še ni nikakršen protektorat, in slab trošt vpričo ekscelence, ki protežira nemški Friendship Club. Pomislite — ekscelenca! Niti naš predsednik Wilson ni ekscelenca.

Omenjeni Friendship Club razpošilja sedaj po širni Ameriki vsakovrstne oklice in cirkularje, ki jih imenuje "historične dokumente". To sicer niso. Ali zanimivi in značilni so pač zelo. Namen je fehtarija v kolosalnem slogu, katero razlaga glavna okrožnica s sledečimi donečimi besedami:

Ihr Männer, Frauen, Kinder
deutscher Art!
Noch einmal rafft euch auf
zu mächtiger Tat!
Eine deutsche Fahne aus Amerika!
Eine Million Mark
Für das deutsche Volk und seinen
Kaiser!

Na drugi strani je namen še nekoliko natančneje označen v debelem tisku:

ZWECK UND BEDEUTUNG DER FAHNE:

Ein Zeichen dankbarer Anhänglichkeit an das alte Vaterland und der Huldigung seines Helden Kaisers soll diese Fahne sein.

Eine Million Mark!

To se pravi:

German American Friendship Club hoče iz ameriških Nemcev izprešati miljon, ki naj se pošlje v Nemčijo v znamenje vdanosti do stare domovine in kot poklon pred junaškim kajzerjem. Fehtarijo pa naj pokrije ogromna zastava. Ta bo namreč razdeljena v stotisoč kvadratov, od katerih velja vsak $2.50. Zadej pa bodo všiti monogrami darovalcev. Za posameznike in društva, ki dajo več, so še posebne komedije; tako n. pr za 100 dol. lahko kupi žebelj.

Z zastavo vred hočejo poslati "v roke njegovega veličanstva nemškega kajzerja in njenega veličanstva nemške kajzerice" posebno knjigo, ki bo obsegala imena darovalcev, njih stanovanje in rojstno deželo, ter zgodovino orjaške zastave.

Kdor da najmanje dva dolarja in pol, doživi torej nezaslišano, nadnebeško čast in srečo, da bo njegovo ime v knjigi, ki pride najveličanstvenejšemu veličanstvu po božji milosti v posvečene tace. Kdo ne bi daroval dva dolarja in pol za tako blaženost?

Hajl ,hajl, hajl!

*

Med okrožnicami, ki se razpošiljajo za to feht — pardon! — za to nacionalno zbirko pod protektoratom njegove grofovske ekscelence, je pa tudi pesem, katero je "zložil" — malo da se nismo spozabili in rekli "sklamfal" — Robert Hamerling. Prekrasna pesem, ki mora ganiti vsakega Nemca, ki pa mora segati tudi vsem pravim Avstrijancem do srca!

Takole se glasi:

Meine hellen Scheraugen tauch' ich ein in
ewigen Lichte
Und vor meine Seele treten zukunftstrunkene Gesichte.
Durch das tuchverhüllte Dunkel tatenschwangerer, ferner Zeiten
Seh ich eine hohe Göttin nah und immer
näher schreiten.
Du, o Zwanzigstes nach Christi, waffenklirrend und bewundert,
Wird die Nachwelt dich einst nennen "Das
Germanische Jahrhundert."
Deutsches Volk, die weite Erde wird vor dir
in Staub erzittern,
Denn Gericht wirst du bald halten mit den
Feinden in Gewittern.
Englands unberührten Boden wird Dein starker Fuss zerstampfen,
Ueberall wird hoch zum Himmel auf das
Blut der Feinde dampfen.
Und den tönernen Giganten Russland stürzest Du zerbosten,
In der Ostsee reichen Landen wird der deutsche Adler horsten,
Oesterreich, Du todgeglaubtes ‚eh' die zwanzig Jahr vergehen,
Wirst Du stolz und jugendkräftig vor den
vielen Völkern stehen.
Unl sie werden dich erzitternd, beugend sich
vor Deinem Ruhm.
Herrscherin des Ostens nennen, zweites deutsches Kaiserthum.
Mit der neuen Polenkrone wird sich stolz
ein Habsburg kränzen,
Unter ihm in junger Freiheit wird noch die
Ukraine glänzen.
O, geliebtes Volk, ich höre stimmen schon
die Zimbeln, Geigen,
Und die Pauken und Drommeten zu den
grossen Siegesreigen.
Freue Dich der Heldenzeiten, das Geschick
ist Dir verbündet,
Fürchte nichts von Deinen Feinden, Wahrheit hab' ich Dir verkündet.

*

Pesem je prepreveličanstvena, da bi se jo upali prevesti. Robert Hamerling pravi, da je žrec, da potaplja svoje oči v večno luč, in da stopajo pred njegovo dušo slike, ki so pojave bodočnosti. Bogovi so mu dali res čudovite sposobnosti, kajti on "vidi skozi temo, ki je še s suknom zagrnjena, visoko boginjo, prihajajočo bliže in bliže." Kdo je ta boginja in kakšne opravke ima, nismo mogli razumeti; zdi se, da jo je pesnik sam izgubil izpred oči, kajti naenkrat govori o "dvajsetem po Kristusu, ki žvenkeče od orožja in je občudovano (pesnik pravi res: Občudovano). To stoletje bo potomstvo imenovalo "Germansko stoletje." Pred nemškim narodom bo širna zemlja v prahu vztrepetala, ker bo sodil v viharjih. Angleška nedotaknjena tla bo njegova močna noga poteptala. Povsod se bo visoko proti nebu kadila kri sovražnikov. Ilovnati velikan Rusija bo počil, in Nemčija ga bo porušila (če bo počen, ne bo to težka reč). V bogatih baltičnih deželah bo gnezdil nemški orel. Avstrija bo ponosno stala pred narodi, ki bodo vztrepetali in se poklonili njeni slavi .ter jo imenovali vladarico vzhoda, drugo nemško cesarstvo. Z novo poljsko krono se bo ponosno ovenčal Habsburžan, in še Ukrajna se bo svetila pod njim . . . Pesnik zagotavlja Nemcem, da sliši cimbale, gosli, pavke in trompete, ter zatrjujejo, da prerokuje resnico.

Blagor pesniku!

*

Če je še kaj pravice na svetu in še kaj patriotizma med našimi ljudmi, bi moral sedaj, izza take prelepe pesmi, tudi vsak Avstrijanec poseči v žep, najmanje po dva dolarja in pol, ali pa še bolje po stotak za žebelj. Kajti eden Habsburžanov se bo "okrancal" z novo poljsko krono, in še Ukrajno bodo vladali Habsburžani. Kakšna sreča za Poljake! Kakšna sreča za Maloruse! In Avstrija se bo imenovala "drugo nemško cesarstvo".

To nas sicer malo srbi. Drugo . . . to je že skoraj malo ponižanja. Ampak — pozabimo to in zahvalimo Boga, da nam priznava Robert Hamerling sploh to veliko srečo, da bomo člani "drugega nemškega cesarstva". To mora biti vredno sto dolarjev.

Ljudje božji, odprite mošnjičke...

*

Ali kaj nam prihaja na misel?

Amerika — zdi se nam, kakor da je to republika. Če se ne motimo, prisega ameriški državljan, preden dobi "papir", da odpoveduje vso zvestobo vladarju svoje stare domovine. In nekaj nam gre po glavi, kakor da je Amerika že pred davnim časom odpravila aristokratične naslove.

Če imamo prav, tedaj ne razume naša uboga buča, kako se to strinja, da naj pošiljajo ameriški državljani poleg miljona še poklon in izraz vdanosti nemškemu kajzerju in njegovi ženi — pardon — njenemu veličanstvu kajzerici. In čuden se nam zdi grofovsko-ekscelencovski protektorat. In čudna se nam zdi habsburška slava. In čudna se nam zdi sploh vsa ta komedija germanskega stoletja in germanskega šovinizma in teptanja angleških tal in sodbe v viharjih . . . tako čudno, kakor Hamerlingove oči, ki gledajo skozi temo in zastor.

*

Tak je šovinizem. Smešen, oduren, bestialen.

Kdor ni Nemec, bo soglašal z obsodbo tega šovinizma.

Toda tak je vsak šovinizem, le da vidijo ljudje navadno tujo karikaturo, za svojo so pa slepi.

Šovinizem je zanikanje kulture, reakcija in barbarstvo, pa naj bo germanski ,romanski ali slovanski.

Spoznajmo to, in varujmo se šovinizma. Ljubezen do svojega naroda ga ne potrebuje, človeštvo ga ne prenese. Preko šovinizma, zavrženega in poteptanega, drži pot v kulturo.

Volne ne delajo pastirji, temveč jo strižejo z ovac.

Voda se ne more obrniti v hrib, čas pa ne v preteklost.

Dokler obstoja gospodarska sužnost, ni mogoča kulturna svoboda.

V Ameriki je "moralni čut" tako razvit, da je nagota še tedaj shoking, če se kaže le v sliki ali pa v kipu. Zato je tukaj tudi tako težko videti golo resnico.

Bogati Američani so letos prihranili sto miljonov dolarjev, ki jih sicer zapravijo v tujini. Kaj naj si prihrani ameriško ljudstvo?

Nobeno gorje se ne more odstraniti, če se ne izpulijo njegove korenine. Ohraniti kapitalizem, pa odpraviti izkoriščanje, je nemogoča naloga.

Resnica je vendar, da bi bile proti volji delavstva vojne nemogoče. Ali delavstvo bi moralo imeti enotno voljo. To je cilj, za katerega je treba delati.

ODGOVOR ZA AVSTRIJO.

Politično igra Avstrija, odkar je izbruhnila vojna v Evropi, prav klavrno, usmiljenja vredno vlogo. Kakor je Nemčija vzela vodstvo njenih armad v svoje roke, tako je postala Avstrija tudi politično pritiklina Nemčije. V Budimpešti se za Dunaj sploh nič več ne zmenijo, ampak če Tiszo kaj srbi, se pelje k nemškemu kajzerju. Ko je žugala vojna Italijo, je vodil akcijo v Rimu nemški knez Bülow. V balkanskih državah dela nemška dipomacija, kljub temu, da je v slučaju konflikta z Rumunijo ali pa z Bolgarsko Avstrija prva prizadeta.

Da pa ne bi izgledalo, kakor da je Avstrija res popolnoma izginila s sveta, so ji v Berlinu milostivo dovolili, da sme dati malo znamenje življenja — Ameriki. Dunajsko zunanje ministrstvo je poslalo Zedinjenim državam noto, s katero zahteva, da naj stric Sam svojim kapitalistom prepove prodajati orožje in municijo zavezникom, češ da so take kupčije v nasprotju z ameriško nevtralnostjo . . .

Nemški državni tajnik von Jagow ni mogel poslati takega protesta v Washington, ker je Nemčija že enkrat izjavila, da je taka kupčija popolnoma legalna. Ker ne morejo v Berlinu sami sebe biti po zobeh, so dobili dunajski diplomatje dovoljenje, da se nekoliko blamirajo.

Blamaža je bila namreč neizogibna. Kajti po mednarodnem pravu ni taka kupčija nikjer prepovedana, in kar po zakonu ni prepovedano, to je po zakonu dovoljeno. Za sedanje države pa velja to, kar predpisujejo mednarodne pogodbe, ne pa kar zahteva človečnost.

Že Bryan je svojčas oficielno izjavil, da ni nobenega zakona, ki bi prepovedal prodajo orožja in municije, in če še niso na Dunaju tako izgubili glave, da niti ve ne čitajo, kar mora diplomacija čitati, bi bili lahko vedeli, da je ameriška vlada odgovorila na ideje avstrijske note, preden je bila ta nota sploh sestavljena. Ampak zdi se, da so morali imeti nekakšne razloge, da so poslali svojo noto v Washington.

Pravijo, da Lansing izprva sploh ni vedel, kaj naj počne s tistim papirjem in je vpraševal, če je treba kaj odgovoriti na avstrijsko drezanje. Naposled je pa vendar odgovoril in sedaj se to odgovor tudi objavlja po časopisju.

Tak je, kakor ga je bilo pričakovati. Lansing pravi Avstriji, da ji ne more ustreči. Ravno prepoved izvoza, pravi državni tajnik, bi kršila nevtralnost, kajti z njo bi prišle Zedinjene države eni bojujoči stranki na pomoč. Lansing citira razne mednarodne določbe, potem pa navaja slučaje, v katerih so evropske države, med njimi tudi Avstrija in Nemčija, ravno tako ravnali, kakor sedaj ravnajo Zedinjene države, to se pravi, brez ovire so dovoljevale prodajo vojnega materijala državam, ki so bile zapletene v vojno.

Bilo je res tako. V času burske vojne so bile v Avstriji simpatije na burski strani. Oficielno je bila Avstrija nevtralna. Toda avstrijski in ogrski kapitalisti so prodajali "prokletim" Angležem vojni materijal, orožje, konje i. t. d., ne da bi jih bila kaj spekla vest in ne da bi bila vlada količkaj protestirala.

Enako je bilo ob času tripolitanske vojne. Tudi takrat so bile simpatije prebivalstva proti Italiji, ali kapitalisti in agrarci so delali z Italijo imenitne kupčije, in vlada jih ni niti najmanje ovirala.

Avstrija res nima niti ene točke, na katero bi mogla opirati svoj protest, razun te, da ji škoduje, kar koristi zaveznikom. To pa ni v mednarodni politiki noben argument, in če so pričakovali na Dunaju drugačen odgovor, kot so ga dobili, tedaj bi moglo biti to le znamenje, da so postali že zelo otročji.

Zvezna veleporota je poslala predsedniku Wilsonu pismo, v katerem toži, da se izvaža iz New Yorka pokvarjeno meso s štampilijo uradnega nadzorstva. Ameriški kapitalisti si mislijo: Če škodujejo Nemcem naši šrapneli, naj pa škoduje Angležem naše meso.

Zakaj smo bili prokleti?

Newyorški "Glas Naroda" ob-
ka v štev. 187 sledeči članek:
pod naslovom "Sine ira et stu-
je priobčil "Proletarec" v
412. številki članek, v kate-
se bavi uredništvo s člankom,
denim v 172. številki "Glas
oda" in tikajočim se "Slo-
ske Lige."

odgovor omenjamo v prvi vr-
da nas je nad vse prijetno dir-
v vsakem oziru dostojni ton,
ega se je poslužil "Proleta-
ob tej priliki.

ta pa preidemo na stvar samo,
ajmo predvsem, da se ne mo-
identificirati s sklepi, stor-
i na kakem zborovanju.
vsem pa izjavljamo, da ni-
kot list, ki zastopa gotovo
in izrazito naziranje, nikdar
isali ali uredniškim potom
avali sklepov, storjenih na
ali oni konferenci. Treba je
reč razlikovati med dopisi,
ali izvenuredniških oseb ter
ništvom samim. Marsikaj, če-
se ne odobrava, se lahko pri-
brez nadaljnega komentarja,
m je smer lista razvidna iz
ih stvari, priobčenih potom
ništva samega.

Proletarec" pravi, da smo iz-
menili svoje naziranje, da smo
sprva za čikaško resolucijo,
a smo ji sedaj obrnili hrbet
brali druge strune.

je fundamentalno napačno.
je dozorela ideja o "Sloven-
ligi," smo imeli v mislih le
ensko stvar. Šlo se je za to,
ustanovi slovensko bojno
nizacijo. Sklenilo se je usta-
ti podružnice, sklicati skup-
borovanje ter oživotvoriti
valni odbor.

tako ustanovljeno "Sloven-
ligo," s politično organizira-
slovenskim življem v Ameri-
aj bi se stopilo na plan. Sto-
naj bi se v zvezo s sličnimi
nizacijami jugoslovanskih na-
ter skupno, a vendar pro-
sklepalo, na kak način pri-
boj proti sedanjemu stanju.

Torej prosto in neodvisno. Če
se izprevidelo, da imajo prija-
ski in sorodni narodi z nami
ene in odkritosrčne namene,
ti z njimi, a nikakor ne za nji-
Če bi se pa po resnem pre-
arku dognalo, da je boljša bo-
nost kje drugje, bi krenili v
smer. To je odkrito, to je
no.

Prišlo pa je drugače. V Chica-
se je vršilo ob istem času 'Ju-
lovansko zborovanje,' sklica-
od "Jugoslovanskega komite-
v Londonu.

Govorilo se je kot se govori ob
ih prilikah in čim bolj teatra-
čim bolj bombastičen in čim
aj vrjeten in prepričevalen je
govor, s tem večjim aplavzom
ga je sprejelo. Sprejelo se je
i resolucije, katere se je na-
čim naravnost diktiralo.

Te resolucije, ki so zadostno
ane, niso napravile pričakova-
ga učinka. Preveč neodkrito-
nosti je v njih. "Jugoslavija"
drugega kot "Velika Srbija,"
mo da se tega noče odkrito pri-
nati.

Proti temu pa smo stali vedno kot en mož. Mislili smo, da ni hoditi z dežja pod kap. To naziranje in to prepričanje pa sloni na ten, da smo narod zase, ne pa dialektična skupina enega plemena.

To bi morda kdo smatral za omejenost, a ni. Dva naroda se najboljše razumeta med seboj, če imata čiste račune, če priznavata drug drugega kot narod, ki je upravičen do lastnega življenja.

To je prvi pogoj za uspešno skupno življenje, kajti navdušenje, porojeno v trenutku in naslanjajoče se na vezi sorodstva, se kaj hitro ohladi in še prav posebno potem, ko se prične faktično življenje, s svojimi vsakdanjimi malenkostmi, svojo neprestano delujočo antagonijo sil. Če potem ni čistih računov, se hipoma razprše vse sanje in prijateljstvo se izpremeni v sovraštvo, ki utegne postati hujše kot je med čisto tujimi narodi.

Vpričo vsega tega je jasno, da je predvsem treba povdarjati slovensko stvar, ne iz ozkosrčnosti, temveč iz razlogov, katere smo skicirali zgoraj.

V politiki, v življenju narodov je optimizem huda kuga. Boljše, pripraviti se na slabo kot na dobro.

Vse to velja le za slučaj, da se povdarja slovensko stališče. Kakor hitro pa se zapusti to stališče, potem je druga stvar in nadaljuje s hlapčevstvom z edino izjemo, da se menja gospodarja.

Naš program je in je bil: Politična neodvisnost slovenskega naroda, v zvezi s tem ali drugim, najrajše seveda v zvezi s slovanskimi brati na jugu.

* * *

Glas Naroda pravi torej, da ni izpremenil svojega stališča. Priznati moramo, da nas je ta trditev ponekod presenetila. Kajti še sedaj se nam zdi, da piše zadnje čase "fundamentalno" drugače, nego je pisal nekaj časa pred in nekaj časa po chicaških zborih. Žurnalistične navade so nam tudi nekoliko znane, in če ne bi bil imel "Gl. N." nikdar na uvodnem mestu člankov, kakršne je imel, je vendar dovoljeno izvajati sklepe, če objavlja list zaporedoma dopise v gotovem zmislu, ne da bi se uredništvo le z eno besedo rezerviralo. In "Gl. N." se bo menda še spominjal na nekatere dopise, ki so bili pravzaprav članki in ki jih je dal urednik tiskati na izbranem mestu in s širokim stavkom, kar pač označuje važnost, ki jo je uredništvo samo dajalo takim spisom.

Toda ne glede na to: Zakaj pa smo bili vendar prokleti in označevani za izdajalce, ko smo pisali — seveda, takrat še sami — bivstveno tako, kakor piše sedaj Glas Naroda? In zakaj je potreboval Glas Naroda toliko časa, preden je spoznal, da "je prišlo drugače," ko smo mi to že takrat konstatirali, ko je "prišlo?"

Da, zborovanje v hotelu La Salle je bilo teatralno aranžirano, kot bluff izvedeno, in s peskom v očeh zaključeno. Resolucije so se naravnost diktirale; in to je pravzaprav še preblag izraz, kajti lasallska resolucija je bila zborovalcem vsiljena, ne da bi jo bili natančno poznali. Debata o resoluciji je bila preprečena, in ko so zborovalci glasovali, jih večina ni vedela, za kaj da glasujejo. Mirne duše se lahko pravi, da je bil dober del zborovalcev enostavno prevarjen. Zato so tudi Potočnjaki in Grškovići vedeli, zakaj niso dovolili znanim socialistom vstopa.

Glas Naroda ve sedaj, da je v resolucijah preveč neodkritosrčnosti" in da ni "Jugoslavija" nič druzega kakor "Velika Srbija," le da se noče to odkrito priznati.

Kaj nismo povedali vsega tega že pred meseci? In nismo li bili prav zaradi tega izobčevani iz naroda?

Ob tistem času je bil pač položaj na bojišču še drugačen kakor danes. Rusi so stali v Karpatih, in če bi bila Anglija toliko delala, kolikor je govorila, bi bila odprla Dardanelle, pripeljala municije v Rusijo, pa bi bili danes Rusi nemara na Donavi, namesto da so se umaknili čez Vislo in se umaknejo še kdove kam.

Mi tudi takrat nismo bili ne preroki ne jasnovidci in nismo vedeli, kakšen uspeh bodo imele operacije ene ali druge stranke; le to smo vedeli, da se v taki vojni lahko marsikaj obrne in da je že zaradi tega zločin, če se samozvani ljudje v imenu narodov igrajo hazard z usodo narodov. Vedeli smo, da je nam v Ameriki lahko govoriti in peti v najvišjih tonih, ampak da so naši rojaki doma v nevarnosti, da se nad njimi maščuje naša velika beseda. Zato smo oponirali bombastičnim frazam, ki so mogle posameznemu deklamatorju pribaviti teatralno slavo, narodu pa neizmerno škodo.

Sedaj se je na bojišču res obrnilo, zmaga zaveznikov je postala zelo dvomljiva, reorganizacija ruske armade je malo verjetna, in prav lahko se zgodi, da bodo morali Slovenci in Hrvatje tudi nadalje živeti v oni državni zvezi kakor doslej.

To ni za nas nikakršen ideal. Ali danes kakor pred meseci ne moremo ničesar storiti, da bi to izpremenili. Če bi šli vsi za orožje sposobni Slovenci iz Amerike na vojno pa se priključili tej ali oni stranki, bi bilo to vpričo današnjih miljonskih armad kakor kaplja v morje. Sveti duh nam pa tudi ne vdahne kakšnega čudežnega sredstva, s katerim bi mogli odločilno vplivati na rezultat vojne.

Tako je danes, tako je bilo tudi takrat, ko se je zborovalo. Takrat smo bili sami, ki smo tako govorili; danes vplivajo izpremembe na bojišču tudi na druge.

A če je bila prej napaka, da se je igralo izključno s karto Psevdo-Jugoslavije, bi bila danes napaka, če bi se igralo izključno s karto Avstrije. Kajti tudi danes ni nikogar med nami, ki bi mogel prerokovati, kako se konča vojna. Tudi danes so še mogoče najraznovrstnejše kombinacije. In tudi danes še ni izključeno, da se izcimi iz vojne nekaj, česar si ne želi ne ena vlada. O svojih domačih razmerah poučeni Rusi n. pr. pričakujejo, da pospeši poraz ruskih armad revolucijo ruskega naroda. Nemogoče ni. Nemogoče pa tudi ni, da pojde tedaj kajzer pomagat carju, zakaj ruski absolutizem je kljub vsemu najboljša opora pruskega despotizma. In kaj se utegne tedaj zgoditi, tega ne preračuna nihče.

Malokdaj je bilo tako težko gledati v bodočnost kakor sedaj. In nič druzega ne morejo Jugoslovani v Ameriki storiti, kakor zasledovati dogodke in paziti, če pride v razvoju trenotek, ko bodo mogli izreči besedo, ki bi kaj zalegla. Prepričani pa smo danes kakor pred meseci, da bo naša beseda sploh le tedaj kaj veljala, če najde izdatno podporo, katere ne iščemo pri nobenem carju, cesarju ali kralju, ampak pri zavednem delavskem ljudstvu, ki misli o svobodi drugače kakor tirani.

Ako bi imeli vpliv pri ureditvi razmer v bodoči Evropi, bi se naša zahteva imenovala Jugoslovanska republika. Ali razume se samo ob sebi, da bi pri politični tvorbi, katero pomagamo zgraditi, zahtevali tudi garancije za ljudske pravice.

Zahtevali smo pojasnila o nameravani Jugoslaviji; namesto odgovora smo dobivali psovke. V Avstriji si je delavsko ljudstvo s krutimi boji priborilo splošno volilno pravico; naj li nam bo vseeno, kako bo s političnimi pravicami v novi državi? Naj li žrtvujemo vse industrialne pridobitve, vse socialne priboritve le zato, da bo krona Petra Karagjorgjevića ali pa njegovega napol bebastega sina nekoliko svetlejša?

Sedaj pravi tudi Glas Naroda, da je lasallska resolucija neodkritosrčna. Kaj ni bilo že takrat videti, kam pes taco moli, ko je bila Črna Gora izpuščena iz Jugoslavije? Ni li bil to dokaz, da gre za interese dinastij, ne pa za interese jugoslovanskih narodov?

Mi verujemo v jugoslovansko edinstvo. Verujemo, da bo narod živel, pa naj se obrne vojna sreča, ta velika vlačuga, naposled kamor se hoče. Verujemo, da je naša naloga čuvati narodovo življenje, pa naj bodo državne konfiguracije po vojni kakršnekoli. In če ne doseže narod svojih ciljev v sedanjosti, se mora pripraviti, da jih doseže v bodočnosti. To je druga naloga. Ampak narodu vcepljati malodušnost ter urbi et orbi proklamirati, da je izgubljen, če ne dobi Karagjorgjević kraljevske oblasti nad njim, je zločin.

Ko smo protestirali proti temu zločinu, so nas preklinjali. Danes protestirajo sami.

Mi jih pa vendar ne razumemo. Slovensko ligo imajo. Glasilo njenega predsednika in lige same piše eno, njen tajnik deklamira drugo. Sakser vleče na desno, Trošt na levo. Poveljniki lige se sami ne razumejo. Kako naj jih razumemo mi?

Zarota zoper Zedinjene države?

Z juga prihajajo v Washington take vesti, da se ježe človeku lase na glavi, da ga obliva kurja pot, sploh da dobiva vse simptome nevarne groze. Nič več in nič manj se ne pripravlja, kakor odcepitev šestih ameriških držav od Unije in ustanovitev nove države, ki ne bi imela osti le proti severni Ameriki, ampak proti belokožcem sploh.

General Frederick Funston je poslal v Washington, D. C., poročilo, da se je razkrila zarota pod Planom San Diego." Njeni agitatorji zapeljujejo Mehikance. Vsak Američan moškega spola, star čez 16 let, živeč v državi Texas ob reki Rio Grande, v New Mexico, Colorado, Arizona in California ima biti ubit.

Po izvršitvi tega novega Herodeževega načrta se osvoje omenjene države in se iz njih osnuje nova republika za Mehikance, zamorce, Kitajce in Japonce.

Prvi korak za dosego cilja naj bi bila osvojitev doline ob reki Rio Grande, ki je bila nekoč del Mehike. Zadnje dve leti so baje begunci iz Mehike in v Texasu živeči Mehikanci širili načela tega načrta. V raznih naselbinah, kjer žive Mehikanci, so se ustanavljale lože in organizacije te zarote.

Vesti, ki jih je dobil general Funston, trdijo, da se ne vrnejo normalne razmere in da ne bo upor potlačen, dokler ne pride toliko vojaštva, da bo zadostna straža v vsaki naselbini ob reki Rio Grande.

General Funston misli, da je ta grozeča revolucija neodvisna od Carranze, Ville ali katerega-koli pravega mehikanskega voditelja. Pravijo, da jo je pripravljala skupina pustolovcev, ki smatrajo sedanji čas za najugodnejši za uresničenje svojih načrtov.

Reči moramo, da je naša vera zelo slaba, in vsa grozepolna povest se nam zdi bolj podobna kakšni bajki iz "Tisoč in ene noči" kakor pa opisu resnice. Ako ni vsa reč vsaj skrajno pretirana, tako da je iz najmanjšega komarčka napravljen največji slon, tedaj ne kaže nič druzega, kakor pognati v omenjenih šestih državah vse javne uradnike od guvernerja do zadnjega biriča k vsem vragom. Kajti kaj se to pravi, kar reportira general Funston? . . . Nekaj let se agitira po šestih državah, da se odcepijo od ameriške Unije. Zarota snuje organizacije po neštetih naselbinah. Naperjena je proti Ameriki in Američanom, pa proti belim ljudem sploh. Mehikanci, črnci, Japonci in Kitajci so v zvezi. Organizacija je tako izvedena, da smatrajo agitatorji čas že ugoden za vstajo in secesijo.

Priprave so izvršene za nekaj takega, kakršna je bila civilna vojna med severom in jugom. In vsi javni funkcionarji niso ničesar opazili, ničesar videli, ničesar vedeli . . . Tristo zlodjev! Kakšni uradniki pa so to? Čemu jih pa vlada in države plačujejo? Proč z njimi, pa pod obtožbo!

Ali pa — naj gospodje lepo priznajo, da slikajo na steno hudiča, katerega so si sami izmislili. Čemu so si ga izmislili, se lahko ugane. Razmerje med Zedinjenimi državami in Mehiko je postalo zelo kritično. Amerika hoče intervenirati. Intervencija pa ni nič popularna, zato jo je treba popularizirati. In kaj bi moglo bolj pogreti Amerikance, kakor če se jim pravi, da hočejo "zarotniki" odtrgati šest držav od Unije in v njih ustanoviti mehikansko-zamorsko-kitajsko- japonsko vlado? Zoper tak zločin se mora razvneti ameriški patriotizem, in če se s takim geslom marširа v Mehiko, mora biti vsa Amerika navdušena!

Ali zdi se, da ni Amerika kljub tem tatarskim vestem nič kaj navdušena, in Hearst s svojo ambicijo za mehiško vojno ima še vedno tisto malo kopico pristašev, ki jo je imel prej. Kljub pomanjkljavi politični izobrazbi vendar nočejo Američani verjeti takim strašnim vestem, ki imajo pečat fabrikacije na čelu.

S takimi bajkami se akcija proti Mehiki najbrže ne bo dala utemeljiti.

Na želodcu bolni —

Gotovo, da že dolgo iščete olajšbe. Ne dajte se prevarati. Ne poskušajte. Rabite

Severa's Balsam of Life

(Severov Življenski Balzam) ter bote kmalu opazili njegove krepilne in tonične kakavosti. Posebno se priporoča pri zdravljenju **neprebave, težke prebave, zapeke, ponavljajoče mrzlice in otrplih jeter.** Okrevanci, stari in slabotni ljudje bodo tudi našli njegovo rabo zelo koristno. Cena 75 centov.

Kožno zdravje je odvisno večinoma od mila, katerega rabite. Mi vam priporočamo

SEVERA'S Medicated Skin Soap

(Severovo Zdravilno Milo)

za vsakdanjo rabo za kopelj, toaleto, britev in izmivanje las. Cena 25 centov.

Čitajte, kaj nam je pred kratkim pisala ga. Mart. Pagač, iz Moquah, Wis.: "Zahvaljujem se Vam za Severov Življenski Balzam. Trpela sem na želodcu, ter sem bila zelo slabotna ter nisem imela nobene slasti. Porabila sem eno steklenico Severovega Življenskega Balzama ter so vse te neprilike izginile. Prosim objavite moje pismo v časopisih v korist vsih tistih, ki enako trpijo."

Vsi lekarnarji prodajajo Severove Pripravke. Zahtevajte Severove. Ako jih ne morete dobiti v vaši okoliščini, naročite jih od nas.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.

POVSEM SIGURNO

SE POŠILJA DENAR V STARI KRAJ POTOM NAŠE BANKE, KER SE NIKEDAR NE PRIPETI, DA BI DENAR NE BIL IZPLAČAN ALI POVRNJEN, TEMVEČ SE VEDNO V REDU IN PRAVI ČAS PLAČA V PRISTOJNE ROKE.

Cene

v katerih so zaračunani že vsi stroški so sledeče:

10 kron za	$1.70	100 kron za	$ 16.45
20	3.30	200	32.90
30	5.00	300	49.35
40	6.65	500	82.25
50	8.25	1000	163.00

Glavnica in prebitek $600.000.00 — Hranilne uloge $4,614,984.66

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILLINOIS.

Ako nam pišite, pišite slovensko. — Ako pridete osebno, govorite slovensko.

AMERIKA IN VOJNA.

Ameriški kapitalisti morajo biti navdušeni za vojno. Duša kapitalizma se imenuje profit, in profita pri nekaterih v vojni potrebnih rečeh še nikdar ni bilo toliko, kolikor ga je ,odkar so evropski kronani morilci pognali svoje narode v klavnico. Izvoz takih produktov iz Zedinjenih držav je tako narastel, da je znašal v vojnem letu 598,141.974 dolarjev, medtem ko je dosegel leta 1913—14 za enake predmete le 80,398.921 dolarjev. Razlika je pravzaprav še večja, ker obsega statistika vojnega leta le enajst mesecev.

Prirastek je zlasti velik pri konjih in mulah, pri ovsu in koruzi. Sama Francija je nakupila konj za 32,219.065 dol., ovsa in koruze za krmo pa za 33,876.895. Leto prej se ni prodal v Francijo niti en konj. Anglija je nakupila konj in mul za 29,595.381 dol., ovsa in koruze pa za 17,431.284 dol., medtem ko je izdala leto prej v Ameriki komaj par tisočakov za te namene.

Popoln pregled dajejo naslednje številke:

Leta 1913—14 je iznašal izvoz:	dolarjev
Pšenica	26.273.773
Pšenična moka	7.111.118
Koruza in oves	116.747
Sveže in konservirano meso	399.340
Slanina, gnjati	31.159.072
Sir	51.992
Konji in mule	362.926
Avtomobili in motorna kolesa	8.948.451
Čevlji	1.156.284
Konjske oprave	54.828
Razstreliva	12.928
Naboji	514.410
Strelno orožje	473.638
Med, svinec, cink	2.035.260
Volneno blago	1.515.539
Katun	346.383
Bodičasta žica	32.163
Skupaj	80,398.921

Leta 1914—15	
Pšenica	203,811.906
Pšenična moka	33,222.529
Koruza in oves	51,208.179
Sveže in konservirano meso	30,694.722
Slanina, gnjati	51,871.717
Sir	6,643.663
Konji in mule	66,688.366
Avtomobili in motorna kolesa	41,706.315
Čevlji	7,201.431
Konjske oprave	15,857.504
Razstreliva	16,126.151
Naboji	13,014.796
Strelno orožje	29,140.947
Med, svinec, cink	37,455.870
Volneno blago	13,644.008
Katun	3,505.612
Bodičasta žica	3,215.091
Skupaj	598,141.974

Sam Bog je naklonil to vojno oboroževalnemu kapitalu! Še par let klanja, pa se bodo koncentrirale miljarde, da ne bo več mogoče šteti obresti.

VOJNA JE BIZNIS!

Iz Clevelanda poročajo, da je sklenila ruska vlada pogodbo za nabavo municije v vrednosti 250 miljonov dolarjev. Od tega odpade okrog deset miljonov dolarjev na clevelandske tovarne. Henry Osborne, predsednik American Multigraph Co., pravi, da je samih šrapnelskih cevi, ki stanejo vsaka po 18 dolarjev, naročenih za 13 miljonov dolarjev. Med tovarnami, ki so dobile naročila, so General Electric Co., Baldwin Locomotive Co., American Car Co. i. t. d. Rusko kakor tudi angleško vlado zastopa Morgan and Co. — Koliko bo pri naročilih, ki znašajo 250 miljonov dolarjev, kapitalističnega profita? . . . Slava umoru!

ZA CESARJA ALI ZA REPUBLIKO.

Delavski departmentje zvezne vlade je objavil, da ne morejo inozemci, ki so vzeli prvi državljanski papir, nato pa vstopili v armado njih rojstne dežele ter s tem prelomili prisega, da se odpovedujejo svojemu vladarju, postati državljani, temveč morajo vzeti nov prvi papir ter čakati predpisani čas. Vojaško službo v inozemski armadi je smatrati za nepostavno prekinjenje neprestanega bivanja v deželi. Istotako izgube državljanstvo Amerikanci, ki služijo v kakšni tuji armadi.

PANAMSKI PREKOP.

Iz Paname poročajo dne 13. avgusta: V Gillardovem prekopu (Culebra) panamskega kanala se je sesula zemlja in ves promet je ustavljen. Enajst ladij, med njimi "Finland," ki ima na krovu 560 potnikov iz New Yorka na razstavo v San Francisco, je zadržanih v kanalu. Na stotisoče ton zemlje se mora odstraniti, da se omogoči promet. Pravijo, da je to največje sesutje, ki se je doslej primerilo v kanalu.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVČIČ, box 705, Conemaugh, Pa
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, 46 Main St. Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5805 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Toleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib St., Nunnry Hill N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
JAKOB KOCJAN, 2. porotnik, 6121 St. Clair ave., Cleveland, O.
ALJOZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Špendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 781.
Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
Bovc Frank, R. F. D. 5, box 111, Johnstown, Pa.
Suhodolnik Ivan, box 273, South Fork, Pa.
Zoler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŠTEV SLOVENSKIH PODPORNIH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, 46 Main St. Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavertnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Stefančič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštnih; Expresnih; ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

NAZNANILO.

Dunlo, Pa.

Vsem članom društva "Zarja Svobode" št. 11 S. D. P. Z. v Dunlo, Pa., naj služi na znanje, da bo prihodnja redna mesečna seja dne 5. septembra 1915.

Ker bo na tej seji volitev delegata za izredno konvencijo, vabim vse člane, naj se zanesljivo udeleže te seje. Izredna konvencija je namenjena sklepanju o združitvi naprednih Jednot.

Josip Suhar, tajnik.

SMRTNA KAZEN IN JUŽNA KULTURA.

Iz Memphis, Tenn., poročajo: Petek je bil črn dan za črnce na jugu, kajti nič manj kot sedem jih je bilo obešenih postavnim potom. V Alabama sta bila obešena Rob. Watkins in John Salter radi posilstva in umora neke ženske.

V Birmingham sta bila obešena dva druga črnca, tudi radi umora.

V Mississippi sta končala življenje Peter Bolen in Jim Scales, ker sta umorila nekega črnca, in v Fresco je bil zaradi enakega zločina obešen Bunyan Walter. Eksekucija Bolena in Scalesa v Starksville je bila javna, ter zvezana s picnicom, katerega se je udeležilo kakih 5000 farmerjev, belih in črnih iz okolice, z ženami in otroci. Navzoči so jedli melone, peli himne, ter poslušali govore političnih kandidatov. Večina ljudi je prišla že prejšni dan, ter je na dan eksekucije vse iskalo boljših prostorov v bližini vislic. Z odra vislic so pred eksekucijo govorili politični kandidati, dočim so v ozadju čakali na smrt obsojeni, ter se pridružili aplavzu množice. Končno je stopil na oder pastor Winbush, prosil "blagoslova z nebes", ter ubral himno: "Tam je dežela čistega veselja, kjer vladajo svetniki z milo roko." Vsi so peli, tudi oba morilca, ki sta postala posebno glasna pri zadnji kitici: "Niti reka Jordan, niti Črno morje nas ne more odgnati od brega."

Oblasti so s pogledom izvedenca izbrale primeren prostor za ta "zanimivi" prizor. Kraj eksekucije je sličen naravnemu amfiteatru, na kojega sredi so stale vislice. Tekom eksekucije je vse rajalo in se veselilo in le malo jih je bilo, katere je obhajala groza.

NOVA MORILNA IZNAJDBA.

"Army and Navy Journal" poroča, da se je nekemu amerikanskemu admiralu posrečilo iznajti neko pripravo, ki je za pomorsko vojno velike važnosti. Gre tu za nekako metalno pripravo za torpede podmorskih čolnov, ki jih pa lahko uporabljajo tudi zrakoplovi in letala. Ta iznajdba je velikega pomena, če se pomisli, da s tako pripravo opremljeno letalo izstreli torpedo iz zraka, ima pa isti učinek, kakor če bi ga izstrelil podmorski čoln. Poleg tega pa ima zrakoplov ali pa letalo večjo gibčnost kakor pa podmorski čoln. Sigurnost strela je tudi jako velika, ker je dana letalcu možnost, da daje s to pripravo že med vožnjo torpedu pravo smer. Pod sedežem letalca se nahaja ta priprava na dveh močnih drogih, poleg letalca pa je priprava za sproženje. Ko se letalec približa cilju, sproži torpedo z enim samim prijemom, torpedo zleti v dani mu smeri v vodo in nadaljuje svojo pot proti cilju. Pred letalcem je pritrjeno neko zrcalo tako, da mora letalec, če se v tem zrcalu pokaže sovražna ladja, sprožiti torpedo, če hoče, da ta zadene svoj cilj. Ker se ta torpedo lahko izstreli iz razdalje 1200 metrov, je artileriji bojnih ladij popolnoma nemogoče, da bi zadela letalo zaradi njegove hitrosti. Ker so nabavni stroški letal baje primeroma malenkostni, je mogoče z velikim številom letal, ki baje lahko nadomestujejo drage podmorske čolne, popolnoma preprečiti delovanje bojnih ladij. Pred nekaj časom se je pri nekem poskusu v angleški mornarici vsled pozvedovalne službe letal posrečilo preprečiti napad podmorskega čolna. Takrat se je govorilo na Angleškem o koncu podmorskih čolnov. Danes se misli o delovanju nemških podmorskih čolnov na Angleškem drugače. Novo orožje bo v slučaju, da bo sposobno za vojno, le nekako spopolnilo za podmorske čolne. Grozote pomorske bitke bi se znatno zvišale, če bi kakih 100 takih letalcev s temi pripravami napadlo eno bojno ladjo. Če tudi zadene samo ena četrtina torpedov svoj cilj, potem je pač usoda vsake bojne ladje ob takem številu letal zapečatena.

Zadnjega četrt leta znaša dobiček jeklarskega trusta 27,950.055 dolarjev. Ubogi Carnegie! Kako naj se na ta način izpolni njegova želja, da bi umrl kot revež?

HAITI.

Parlament republike Haiti v Port au Prince je v četrtek, 12. t. m. izvolil novega predsednika, in sicer general Dartiguenave. Oddanih je bilo 116 glasov, od katerih je Dartiguenave dobil 72.

Iz Washingtona, D. C., poročajo, da vlada Zedinjenih držav tako dolgo ne bo priznala novega predsednika, dokler ne pokaže svoje sposobnosti za varstvo miru, za zaščito življenja in imetja državljanov in tujcev, in dokler ne poda jamstva, da dobe tuji upniki plačilo. Dokler se to ne zgodi, ostanejo ameriške mornariške čete pod poveljništvom admirala Caperona za kontrolo republike na otoku.

Ta kontrola ni nič druzega kakor kos ameriškega imperializma. Človek bi se navsezadnje še na silo sprijaznil z zahtevo, da poda novi predsednik garancije za življenje prebivalstva, najsibo domačega ali pa tujega. Za silo, pravimo; kajti Haiti je vendarle samostojna republika in nihče ni tam prosil Amerike, da naj pride delat red. Po vsem svetu velja načelo, da so notranje zadeve vsake dežele njena lastna reč. Zakaj naj bo za Haiti izjema?

Bolj sumljivo je že to, da se zahtevajo garancije za mir. Kaj je to: Mir? Kdor hoče, lahko razteza pomen te besede, kolikor se mu ljubi. In pravzaprav nam v Ameriki nič ni mar, če je na Haiti mir, ali pa če ga ni. Saj ga v Ameriki tudi ni. Wilson bi pa najbrže čudno pogledal tisto tujo vlado, ki bi od njega zahtevala garancije za mir.

Na Haiti se vrše boji. Vzroke za to je treba iskati v ondotnih gospodarskih in socialnih razmerah. Če bi mogla Amerika odstraniti te vzroke, bi človek še nekako razumel njene zahteve. Ker pa ne more tega, je njena kontrola povsem neopravičena.

Ali rogove je polž pokazal z zahtevo, da mora dati novi predsednik garancije za plačilo državnih dolgov.

Ne vemo, da bi bila republika Haiti kaj dolžna Zedinjenim državam. Torej nastopa naša vlada kot eksekutor za privatne kapitaliste.

Ali zvezna mornarica, ki je izkrcana v Port au Prince, ni privatno podjetje. Kako pridejo Zedinjene države do tega, da jo rabijo za varstvo privatno kapitalističnih interesov? Kdor kaj posodi katerikoli državi, naj se sam pobriga za garancije, kakor se briga zanje tisti, ki posoja denar privatnim ljudem. Če se na eni strani vedno trdi, da je mornarica potrebna za obrambo domovine, tedaj naj bo res pripravljena za to nalogo, ki nima nič opraviti z dolgovi republike Haiti in z interesi njenih upnikov. Mornarico in vojsko plačuje ameriško ljudstvo, torej tudi ne sme služiti nikomur drugemu kakor ameriškemu ljudstvu, nikakor pa ne privatnim kapitalistom.

Ker jim pa vendar služi, je to najboljši dokaz za kapitalistični značaj ameriške vlade.

*

Američani imajo na otoku še druge skrbi. Povsod se dobe nemirni ljudje in Amerika mora povsod delati mir. Mora! Sam Bog vedi, zakaj; ampak pravi, da mora.

V Kap Haitien sta stranki Bobo in Zamor povzročili nemire in admiral Caperton je "moral" nad mestom razglasiti vojaško oblast. Mornariški department namreč naznanja:

"Admiral Caperton javlja, da je bilo zaradi nemirnih razmer v Kap Haitien in v okolici, ki jih je pripisati frakcijama Bobo in Zamor, potrebno vzeti mesto pod vojaško kontrolo in voditi njegove posle tako kakor v Port au Prince. Zaposleni so, kolikor mogoče, civilni uradniki, dokler ne bo mogoče nastaviti "primerne" ljudi. Poveljnik Olmsted z ladje "Nashville" ima polno moč in je dobil bataljon mornarjev z ladje "Connecticut", da ga podpirajo v njegovi nalogi.

KDO PODRAŽUJE?

Veliki dogodki v sedanji svetovni vojni so v marsičem dokazali, kako resnični so očitki delavstvu, da je to krivo s svojimi mezdnimi gibanji in stavkami draginje. To je bilo ob mezdnih gibanjih navadno in najpriljubljenejše obrekovanje. Lahkoverni ljudje so temu zavijanju kaj radi verovali. Prav mnogokrat so socialisti dokazovali, da so bila mezdna gibanja šele posledica trajne draginje. Kdor pozna n. pr. delavska mezdna gibanja v Avstriji od leta 1905, v katerem letu je bila napravljena veljavna visoka carinska tarifa, ki je bila nedavno pod pritiskom pomanjkanja začasno nekoliko spremenjena, bo moral priznati, da je bila ta tarifa zaključek velikega mezdnega gibanja avstrijskih in ogrskih agrarcev. No, in sedaj dokazuje vojni čas v Evropi, in še posebno v Avstriji, prav značilno, da delavska mezdna gibanja niso kriva draginje. Izjemno stanje brani delavskemu razredu, da bi izvedlo važnejša mezdna gibanja, dočim podjetniki izrabljajo svojo moč ob vsaki priliki, ter kljub medsebojnemu miru in vedno večji draginji še znižujejo mezde. Draginja domala vseh živil in nekaterih življenjskih potrebščin je med vojno in ob medsebojnem miru strahovita. Pripovedujejo pa, da imajo v obeh državnih polovicah dovolj živilskih zalog. Odkod in zakaj torej ta draginja? Agrarci imajo zopet "mezdno gibanje," ki podražuje življenje vseh delovnih slojev, kupno vrednost krone pa zmanjšuje skoro za polovico. Po vojni bodo delavci, da si omogočijo vsaj tako življenje, kakršno je bilo pred vojno, zahtevali boljše mezde, a potem se jim bo zopet — to je gotovo — očitalo, da so delavska mezdna gibanja kriva draginje. Ker nas pa današnja izkušnja uči drugače, opozarjamo že danes na to dejstvo, da vemo, kako nam bo take očitke vbodoče primerno zavrniti.

V Ameriki sicer ni vojne, ali evropska vojna je dala tudi našim oderuhom povod, da podražujejo vse. In delavci naj bi si dali vleči kožo čez ušesa. Če pa zahtevajo tako plačo, da morejo živeti, se jim pa tudi pri nas očita, da podražujejo.

BLAGOSLOVLJENA VOJNA.

"Agramer Tagblatt" objavlja iz pisma nekega vojaškega zdravnika, ki je na bojišču, sledeči odstavek:

"...Kadar se tako strelja (padla je japonska granata), je mnogo ranjencev. Nedavno je trajal boj štiri dni in štiri noči. — Oče (zdravnik je pisal svojim otrokom) je moral neprestano obvezavati. Vsem pomaga, kolikor le more: našim Hrvatom, Slovencem, Nemcem, Ogrom, kakor že prihajajo. Slovenci so tako lepi fantje! Za enega mi je bilo žal — brhek dečko od Postojne, šele 24 let star. Nisem mu mogel več pomagati. Tako daleč od domovine je našel rani grob . . . Tudi Ruse obvezujem. Vsi so obili, širokopleči, trdni, zdravi, močni možje.—Eden izmed njih je prišel uro daleč, je govoril z mano mirno, dobrodušno, brezskrbno in je bil zadet po strelu v pljuča. Pri vsakem dihu se mu je skozi dve veliki luknji penila kri iz telesa. In tako padajo na tucate. Pokopavajo jih in — konec je. Mnogo, mnogo se vidi v vojni! Sedaj pa sedim tu in pišem vam. Na levo tam gori stoji hišica ubogega kmeta in tam je moje obvezovališče. Njega kokoši so prišle do semkaj k potoku. Z eno sem sklenil prijateljstvo. Je povsem bela in ima 13 črnih okroglih piščet, ki se veselo prekopicajo po travi. Trosim jim komisa. Vsemu, vsemu se privadita človek in žival. Včeraj sem za hip, ko so topovi molčali, slišal kukavico. Metulji lete okolu. Ah, otroci, želim, da bi vsaj kdaj doživeli boljši čas, čas sreče in — miru."

VEČ MUNICIJE!

Iz Londona javljajo: Z izdelovanjem municije in vojnega materijala se bo pričelo na Irskem v istem obsegu kot v Angliji. Zastopnik municijskega ministra se bo nastanil v Dublinu, da organizira fabrikacijo municije in vojnega materijala.

IZ NASELBIN.

La Salle, Ill.

Dragi sodrug urednik, prosim za malo prostora v našem delavskem listu Proletarcu, da mi je mogoče sporočiti o našem gibanju. Tukaj delajo premogarji samo po 2—3 dni na teden, in še takrat, kadar delajo, slabo zaslužijo; zatorej odsvetujem rojakom iz drugih mest, da bi semkaj hodili dela iskati Tukaj je že sedaj preveč pridnih delavskih rok, ki morajo tiščati v praznem žepu, ker se dobro dela težko dobi. Lahko torej pravimo, da imamo prokleto slabe čase, kakor večinoma povsod po ameriških krajih.

Toda kljub slabim časom je priredil Socialistični klub št. 4, La Salle, Ill., svoj piknik dne 25. julija popoldan. Obnesel se je prav zadovoljno, kljub vsem zaprekam, katere so bile skovane od ligaškega diktatorja, oziroma kerikalnega hlapca M. K. Tukaj se je očito pokazalo, kakšno "ogromno večino" ima privezano na svoj konopec. Veš, Matiče, mi smo bili vsi pripravljeni sprejemati klofute od tvojih backov, posebno pa sodrug E. Kristan je kar lice nastavljal tvojim backom, kateri da bo bolj klofutnik.

Dragi čitatelj, če se ne boš smejal, povem, kako je bilo. Glavna govornika sta bila H. M. Wickss iz Iowa, engleški, in Etbin Kristan, slovenski.

Govor H. M. Wicksse se je pričel mirno in končal z velikim aplavzom v pohvalo. Soc. klub št. 4 mu izreka iskreno zahvalo. Kot drugi govornik je potem nastopil sodrug E. Kristan. Temeljito je govoril o evropski vojni in ameriških razmerah, oziroma o odnošajih med kapitalom in delavcem. Pa glej ga spaka! Kristan ni bil vsem po volji. Naenkrat se je oglasil Cacek Tone Barlich iz Trbovelj, kakor namreč sam pravi, čeravno ni še noben teh Cackov Trbovelj videl. Tone je bil prvi, ki je imel nalogo klofute prodajati, z namenom, da bi oviral Kristanov govor. Toda bila je zmota. Pristopila je prva sodružica in mu prismolila eno po zobeh, zanjo druga, tretja i. t. d. Na zadnje so ga postavile čez plot v koruzo, ker za drugam tako ni bil. Za njim je bil drugi šuft, tretji in četrti, z vsemi so pa pošteno obračunale zavedne slovenske ženske. Dragi backi, pripisati morate sami sebi, če je loputnil kateri izmed vas na zadnji del svojega cenjenega telesa v koruzo; drugi krat bodo morda naše sodružice še bolj izurjene in bodo vsakega lepo na noge postavile, da si ne bo hlač umazal.

V imenu kluba se zahvaljujemo odločnim ženam, ki niso dovolile podlih namenov hlapcev M. K. kalibra.

Izrekamo lepo zahvalo tudi Mari Pirnat za njeno trudapolno delo. Nadalje Slovenski godbi, ki je storila več kot svojo nalogo, potem rojaku Math. Povšetu za dar, katerega je poklonil za Soc. klub. Hvala lepa sodrugom John Koman, Joe Omerza z družinama iz De Pue, kakor tudi vsem drugim iz Peru, Oglesby in La Salle. Hvala pa tudi Rev. Šalovanu in novemu socialistožrcu Rev. Šebatu za njiju žlobudro, s katero sta oznanila, oz. prepovedala svojim backom udeležbo na našem pikniku; in vzlic njihovemu protestiranju smo imeli ogromno množico zavednega ljudstva na prostoru našega piknika. Zahvalim se še vsem bratom in sestram dr. Triglav in dr. Sokol, v imenu socialističnega kluba št. 4, La Salle, Ill. Pozdravim vse zavedne čitatelje našega Proletarca.

Vencel Obid, organizator.

So Chicago, Ill.

Cenjeni urednik! Poročati hočem vsem bratom in sestram, spadajočim k S. D. P. Z. v Connemaugh, Pa., moj kritični položaj.

Bilo je lanskega leta 28. aprila, ko sem si pri nesrečnem padcu roko v komolcu kosti čisto zdrobil. Šel sem v bolnišnico, in pri operaciji treh zdravnikov so mi nekaj kosti pobrali, druge pa z žico skupaj zvezali, misleč, da bode roka še kdaj porabna za kakšno delo.

Dobival sem podporo od društva sv. Barbare, spadajoče v Forest City, Pa., celo leto. Od Narodne Hrvatske Zajednice še sedaj dobivam, in čujte bratje in sestre S. D. P. Z., katere sem bil jaz ustanovitelj društva štev. in delegat na konvencijo v Connemaugh, Pa., ter večletni društveni odbornik, sedaj pa kot prihabljenec, pa izkoriščan od glavnega odbora S. D. P. Z. Pošiljali so mi bolniško podporo do 15. dec. 1914. Potem sem še dobil $50 za operacijo, za kar se lepo zahvalim.

Pisal sem potem večkrat na društvo in gl. tajnika in prosil za podporo; čez dolgo vendar dobil odgovor, da bode imel Gl. in Pomožni Odbor meseca majnika sejo, da se ukrene radi moje bolniške podpore. Čital sem v Proletarcu od 8. junija t. l. Zadeve sobr. Fr. Špana, čl. dr. št. 9. Sprejeto, da se omenjenemu nakaže več podpora, kakor član zahteva. Nakaže se mu podpora le toliko, kot zdravniške listine dokazujejo. Gl. odbor pozna iz zdravniških listin, da mu podpora nakaže od 16. dec. 1914. pa do 28. febr. 1915. Dobil sem pa mesto podpore list Mr. Lojs Bavdeka, ki mi piše, naj mu povrnem $40 bol. podpore, ako ne, mora on iz svojega pa plačati. Obrnil sem se na prerotni odbor s pritožbo, pa do danes še nisem dobil nobenega odgovora. Resnično Vam povem, cenjeni mi sobratje, žalostno je, težko mi je, ko to pišem, pa svoje zdravje in svojo desno roko ne dal za celo premoženje.

Gl. odbor pa mene izkorišča, ker mi ne izplača, kar mi pripada. Jaz mislim, da dokler član piše, je v bolniški sklad, bo tudi dobil zvežen bol. podpore. Za enako bolezen se pa plača samo eno leto, kakor tudi pri drugih organizacijah. Pojasniti Vam hočem stanje moje roke: Ne morem z njo sukati, da bi pisal ž njo, ne morem roke vzdigniti do lica ter jesti z njo, in ne morem je stegniti, ker mi je sedaj zdrobljene koščice v komolcu škripljejo in mi je roka za vsako delo neporabna. Oziram se torej na Vas, cenjena društva in sobratje S. D. P. Z., ozrite se nanje v mojem kritičnem položaju, protestirajte proti Gl. odboru, da mi plača mojo celoletno bolniško podporo, kakor bi tudi vsak izmed Vas gotovo zahteval v takem položaju kakor sem jaz.

S bratskim pozdravom

Frank Špan.

Op. ur.: Mi seveda ne moremo presoditi, kje je pravica v tem slučaju; to je stvar Zveze, ki bo gotovo ukrenila, kar je prav. Pa občujemo pa dopis po načelu nepristranosti.

IZJAVA.

Conemaugh, Pa.

Podpisani se najiskreneje zahvaljujem dotični osebi, ki se toliko briga za moje dolgove, kljub temu, da mu nič ne dolgujem.

Kot večina delavcev, ki morajo prehranjevati sebe in svojo družino ob pičlem zaslužku svojega dela, in ker sem imel zraven še bolezen v družini, mi ni bilo možno tekoče stroške sproti pokrivati, vrhu tega sem bil še od dela odslovljen radi moje zavednosti, pa sem v resnici nekoliko zabredel v dolgove, rečem pa, ne po svoji krivdi. Tako sem ostal tudi pri trgovcu, pri katerem sem nakupoval življenske potrebščine (Mr. G. Momcilovich-u). Kmalu se je dobila oseba, ki mu je hotela pojasnjevati, da sem se izjavil, da mu ne bom nikoli poplačal. Pustil sem to v miru, misleč si: "Delaj kar hočeš, saj nimaš kar hočeš." Preteklo je kakih 5 mesecev in zopet smo tu. Sedaj sem pa baje šel na South Fork, menda tudi na St. Michael in vrag si ga vedi še, kod sem hodil ter ljudi, kateri so ostali dolžni pri gori imenovanem trgovcu, nagovarjal, da mu ne smejo nič plačati.

Jaz zamerim G. M. le v tem, da verjame takim bluffarjem, kajti lahko me je že spoznal, da se za dolgove drugih ljudi brigam toliko kot za lanski sneg. Upam pa, da spozna tudi on v kratkem, da se mi je hotela storiti krivica po mojem zahrbtnem sovražniku.

Izjavljam tem potom, da je gornja obdolžitev najnesramnejše delo, ki se more pričakovati od

...ki so že zdavnaj zaslužili ...vržek človeštva.

...pomnim, da bom toliko časa ... da najdem osebo, katera ...vari počenja, in ko ga izsle... ga obesim na veliki zvon ...sti s polnim imenom, da se ...znali tudi drugi ljudje ogi...take kreature.

...ljše mi je imeti sto odkritih ...nikov kot pa samo enega ...tneža, ki od spredaj liže, ...dej pa praska.

...drav zavednim sodrugom!

Andrej Vidrich.

MEHIKO.

...da Zedinjenih držav se je ...ar sporazumela z zastopniki ...ameriških republik in je na ...gi tega sporazuma izdelala ... ki je že z Wilsonovim in ...ngovim podpisom odposla... generalom Villa,, Carranza, ...ta in še nekaterim drugim ...teljem v Mehiki. V kratkem ...ra pokazati, če bo znala so... republika sama ustanoviti ...tucionalno vlado, ali če po... druge sile, predvsem Zedi... države vmes.

...poslana nota je kratka in ...roča voditeljem, naj konča...oje spore in se sporazumejo ...stavo ustavne vlade. Povdar... v noti, da imajo Zedinjene ...re kakor tudi latinske repub...ntisk, da so miljoni v Mehiki, ... trpeli vsled ponovnih revo... in bojev, utrujeni od spo... da bi bili veseli, če bi do...stremljenje Mehikancev po ...itvi miru moralno podporo Amerike.

...tem ko pravijo vesti, da ...lla pripravljen udeležiti se ...konference, kakršno pred... Zedinjene države, govore ...ilà o Carranzi drugače. On ...je le za tak mir, ki prizna ...vo vodstvo, češ da ima on ... mehiškega prebivalstva za ...

...dinjene države so tipale tudi ...ropi, da bi izvedele, kako bi ...sodili o intervenciji. Baje so ... "ugodne" odgovore; vla...evropskih držav bi priznale ... vlado v Mehiki, če bi bila ...posobna, da napravi in vzdrži ... zahtevajo pa, da popravi ... vlada škodo, ki so jo utrpeli ...pski interesi vsled revolucij. ...Evropski interesi" — to se ...i evropski kapitalisti. No, ...se tiče "povrnitve", so ame... kapitalisti povsem složni z ...pskimi tovariši.

...PATRIOTIČNA" STAVKA.

Bridgeport, Conn., je bilo ...je čase nekaj delavskega gi... po tovarnah, v katerih se ...nje strelivo in sploh vojni ...rijal. Tudi pri Lake Torpe... Boat Co. je stopilo okrog 100 ...nikov v stavko, ker je druž... odklonila njih zahteve. Po ...ferenci z zastopniki delavstva ... izjavil vrhovni ravnatelj H. M. Robinson, da so nekate... zahteve "pretirane", in je tr... da je stavka posledica nem...ga ali pa kakšnega drugega ...va. Ker se izdelujejo v poa... omenjene družbe podmor...čolni za Zedinjene države, je ...natelj sumničil patriotizem de...cev.

...To je pač fin argument proti ...ki. Toda vprašanje bi se lah... obrnilo. Kaj pa je s patrio...zmom kapitalistov? Oni imajo ..., da lahko odpravijo ves ne...riotizem delavcev. Izpolnijo ... njih opravičene zahteve, in ...j se bo pokazalo, da ne opra... "nemški vpliv" nič. Ampak ...ščiti ogromne profite z odira... delavcev in z izkoriščanjem ...de se gospodom kapitalistom ...zdi nepatriotično.

ZARADI DINAMITNEGA ATENTATA.

Windsor, Ont., 13. avg. William ...ffler iz Detroita, ki je bil za...zarote in udeležbe pri raz...letivi tovarne Peabody Overall ... Walkerville od porote spoznan ...krivega, je bil od sodnika ...omogoie obsojen na deset let ...e v Kingston. Leffler je dejal, ... ga je bogati Nemec Albert ...altschmidt v Detroit nagovoril ... uprizoritev eksplozije.

Sodnik Garry je izjavil, da so ...najmodrejši od 55. do 60. On je namreč sedaj v teh

VISLICE.

Iz Hartford, Conn., poročajo: Bernard Montwid, brivec in urednik nekega litvinskega časopisa, je bil dne 5. avgusta obešen v jetnišnici v Wethresfield radi udeležbe pri umoru katoliškega duhovnika Zebrisa v New Britain in njegove kuharice Ade Gillman.

Stranka

Zapisnik izredne seje eksekutive J. S. Z. dne 24. julija 1915.

Navzoči so Suša, Kokotovich, Dubravac, Godina, Šavs, Žikič, Petrich, Krpan, Hren in Belamarich. Od tiskarniškega odbora so navzoči Steiner, Zajc in Mrgole; od urednikov Cvetkov in Kristan.

Predseduje Kokotovich.

Glavni tajnik Petrich predloži načrt o nameravani "Jugoslovanski Akademiji," ki naj bi se ustanovila v svrho kulturnega napredka jugoslovanskih delavcev v Ameriki, potom znanstvenih predavanj in razširjanja zdrave književnosti.

V ta namen priporoča načrt kooperacije, na podlagi katere bi sodelovali vsi jugoslovanski zavarovalni zavodi v Ameriki, na ta način, da bi imeli v tem zavodu svoje zastopstvo, članstvo bi pa prispevalo vsak mesec gotov znesek v centralno blagajno za pokritje stroškov.

Vname se debata, katere se udeleže Kristan, Žikić, Petrich, Šavs, Krpan in Suša.

Končno se izvoli odbor treh, ki naj dobro preštudira načrt, izdela natančna pravila in predloži svoje zaključke — odnosno priporočila na seji eksekutive.

Z ozirom na zvezno tiskarno sprejme eksekutiva sedem točk, ki jih priporoča odbor za tiskarno, katere ta odbor smatra, da bo po njih mogoče uspešno delati za aigtacijo zveznega fonda in končno za ustanovitev tiskarne same.

Jos. Krpan, zapisnikar.

NOTA.

V kratkem dobe vsi naši klubi potom okrajnih in državnih organizacij glasovnice za glasovanje o apelu, ki ga je izdal narodni komite socialistične stranke z ozirom na evropsko vojno.

Dotični apel je izšel v prevodu v popolnem obsegu v štev. 413 "Proletarca".

Rezultat glasovanja je poslati do datuma, naznačenega zdolaj na glasovnici, v kraj, odkoder so bile poslane glasovnice.

Tajništvo J. S. Z.

ZAPISNIK

o zborovanju Jugoslovanskih socialističnih klubov v Crawford County, država Kansas, ki se je vršilo dne 18. julija v Breezy Hill.

Radley, Kans.

Konferenco otvori s primernim nagovorom tajnik konferenčnega odbora, sodr. John Gorše, ob 3. popoldne. Za predsednika konference se izvoli sodrug John Lekše, ki zasede svoje mesto po kratkem in jedrnatem nagovoru.

Preide se na dnevni red.

1. se prečita zapisnik zadnjega zborovanja in se sprejme.

2. Poročila o delovanju posameznih konferenčnih odbornikov se vzamejo na znanje.

3. Poročila posameznih klubov. — Št. 34 poroča, da dela klubu pri napredku največjo oviro sodrug Anton Kozman, ki ga je izvolila stranka za mirovnega sodnika za okrožje Frontenac in da očitno krši program soc. stranke. Po daljši debati se sklene, da ga prihodnja konferenca, ki se vrši 15. avg., pokliče na zagovor v Radley, Kans. Poročilo kluba št. 133 tudi ni zadovoljno, ker se poroča, da vlada preveč absolutizma pri klubu. Poročila klubov št. 80, št. 150, št. 157 so zadovoljiva, ker se poroča pri vseh o napredku.

4. Razprave o socializmu se udeleže sodrugi Gorše, Stefančič, Bratkovitsch, Lekše, Wegel, Smolšnik, Drmota, Spaček.

Prečita se resolucija, ki je bila objavljena v Proletarcu, da stranka najostreje protestira, da bi se Združene države vmešale v vojno s katerokoli državo na svetu. Konferenca sprejme resolucijo, kot je bila prečitana. Sodrug John Gorše predloži drugo resolucijo, v kateri se pozivajo angleško govoreči voditelji stranke v Crawford County na boljšo agitacijo za stranko med volitvami, ne samo par tednov pred volitvami, kadar gre samo za sedeže v državnih uradih. Resolucija se sprejme soglasno. Zadeva radi skupne knjižnice pride pod točko "nerešena opravila," namreč da se bo še na prihodnjih konferencah razpravljalo o tem, dokler se ne pride do stvarnega sklepa.

Konferenca se zaključi ob 6. zvečer med živio klici na mednarodno soc. stranko.

John Lekše, predsednik,
Frank Wegel, zapisnikar.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

E. F., Pittsburgh, Pa.: Ne, prijatelj, s poročilom "Nove Dobe" o shodu v Carnegie Hall ne bom polemiziral. Kakor sami vidite, se poročevalec enostavno laže, in sicer nesramno laže. Kaj bi tedaj človek polemiziral? Reči, ki jih Trošt ni razumel ali pa ni hotel razumeti, pa sem jih na shodu dovolj obširno pojasnil, pogreva zopet poročevalec, kakor da nisem zinil nobene besede o njih. Naj li ponavljam, kar sem govoril? Poročilo precej jasno dokazuje, da ima poročevalec zelo malo pojma o politiki sploh, o jugoslovanskem vprašanju pa še posebej; čemu polemika s takim političarjem? Razuntega je poročilo še reklama za Trošta. Bog mu jo blagoslovi; jaz mu je ne bom razdiral. e. k.

LISTU V PODPORO.

Vencel Obid 25c. Thomas Kralj 30c. Fred Malgaj 10c. John Puček 17c. Paul Berger 26c. Louis Kramaršič 27c. John Vogrich 25c Agitator 10c. Vsi v La Salle, Ill. Primož Sever, Lorain, O. 60c. — Joseph Britz in Ignac Žlemberger, Glencoe, O. $2.00. — **Skupaj $4.30. Zadnji izkaz $483.25. Vsega do danes $487.55.**

ZASTOPNIKI PROLETARCA

ARKANSAS.

Fort Smith — Jenny Lind: Frank Gorenc F. F. D. 3, Box 165 in Jos. Kogaj, Box 182.
Hartford: Louis Slamnik, box 36.
Huntington: Karol Petrič, box 204.

COLORADO.

Leadville: Joe Zakšek, 310 W. 2nd St.
Pueblo: Charles Pogorelc, 508 Moffat St., Anton Oblak, 1235 Taylor ave. in Jos. Hočevar.

INDIANA.

Indianapolis: J. Bruder, 710 Holmes st.

KANSAS.

Breezy Hill in okolico: W. M. Smolnik.
Columbus: Martin Jurečko, R. R. 3, box 60.
Corona: Blaž Mezori, box 162.
Dunkirk-Pittsburg: Thomas Wolk, R. R. box 172.
Franklin—Girard: Fr. Wegel, box 38.
Frontenac: John Bedene, box 154; Jos. Umek, box 7.
Mulberry: Anton Sular R. F. D. 1.
Pittsburg: Andrej Podlesnik R. R. 8, box 102; Jakob Selak R. R. 8.
Radley: John Goršek, P. O.
Stone City: Mike Finc, box 496.

MICHIGAN.

Detroit: F. C. Oglar, Joe Preimer in Thos. Petrič.

MINNESOTA.

Za celo Minn. Louis Vessel.
Biwabik: Frank Mahnič, box 122.
Chisholm: Math. Richter, box 308.
Ely: Fred. Wider, box 342 in Ignatz Praznik, box 542.
Eveleth: Jacob Ambrožič, 419 Pierce st. in Max Volčanšek.
Gilbert—McKinley: John Koncilju, bx 43.

MISSOURI.

St. Louis: V. Cainkar, 2213 Gravois av.

MONTANA.

Bear Creek: Frank Daniček, P. O.
East Helena: J. B. Mihelich, L. B. 200.
Klein: M. Meznarich, box 127.
Red Lodge: John Gerkman, box 44.
Roundup in okolica: Frank Novak, box 136.

NEW YORK.

Little Falls: Frank Gregorka, 2 East Casler Street.
New York City: L. Markun, 129 E. 29. St.

OHIO.

Barberton: John Balant, 436 — 1st St. in Fr. Zmrzlikar, box 121.
Bridgeport: John Žabkar, box 375.
Cleveland: Anton Pozareli, 5810 Prossa Ave., Math Petrovčič, 1168 E. 76 St., Andrej Bogataj, 1095 E. 71. St., Edward Branisel, 6025 Glass ave. in Louis Stegovec, 1107 E. 61 St.
Collinwood: Dominik Blümmel, 16216 Park Grove Ave., Anton Kužnik, 452 —158 St., Gustav Kabaj, 446 E. 156 St. in Joe Kunčič, 439 E. 156 St.
East Palestine: Jack Istenich, 436 E. Martin St.
Girard: Frank Ban, box 365.
Glencoe: Nace Žlemberegr, L. Box 1.
Struthers: John Rayer, box 540.
Youngstown: John Petrič, box 680 in M. Urbas, box 431.

OREGON.

Oregon City: Frank Sajovic, 131—18th St.

OKLAHOMA.

Adamson: John Zabavnik, box 31.

PENNSYLVANIA.

Potovalni zastopnik za celo Pa. Mike Čebašek.
Beadling: Mart. Letinski, box 93.
Bessemer: Louis Hribar, P. O.
Broughon: Jacob Dolenc, box 181.
Canonsburg: John Koklich, box 276.
Claridge: John Mlakar, box 68, in Fr. Zurman, box 255.
Conemaugh: Andrej Vidrich, Anton Gabrenja in Frank Pavlovčič, box 523.
Darragh: Karol Slavič, box 252.
Dunlo: Frank Kaučič, box 72.
Export in cela Pa.: John Prestor, box 120.
Fitz Henry: Frank Indof, box 113.
Forest City in Vandling: Frank Rataic, box 685 in Anton Drasler, box 9.
Garrett: Stephen in Mrs. Zabric, R. F. D. box 53.
Greensburg: Frank Matko, Key Stone Hotel.
Herminie: M. Žumer, box 351.
Imperial: Ig. Murshetz, box 328.
Irwin: Louis Bric, R. F. D. 3, box 106.
Johnstown: Math. Gabrenja, R. F. D. 1, box 120, in Jacob Kocjan, 274 Lunen St.
Lloydell: Anton Stražišar, box 51.
Manor: Fr. Demšar, box 253.
Marianna: Louis Mihevc, box 25.
Meadow Lands: Jos. Bizjak, box 253.
Morgan: J. Kvartič, box 453.
Pittsburgh: Blaž. Novak, 6568 Rowan Ave.
Reading: John Pezdirc, 343 River St.
Smithton: Joseph Radisek, Central Hotel.
South Fork: Frank Podboy, box 862, in Jakob Rupert, box 238. So.Fork.
W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 3, box 50.
Wickhaven: Luka Kralj, box 68.
Willock: Jak. Miklaučič, L. Box 3.

UTAH.

Murray: Vinc. Braniselj, box 1.
Scofield: John Brezovar, box 27.
Winterquarters: John Reven, box 108.
Blackhawk: Fr. Derganc.

W. Virginia.

Davis in okolica: John Križmančič, box 283.
Thomas: Frank Kocjan, box 272.

WASHINGTON.

Roslyn: John Zobec, box 19.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Žerovec, 18 Howland Ave.
Milwaukee: Ig. Kušljan, 229 — 1st ave. in John Krainc, 371 National Ave.
West Milwaukee: Frank Bender, 639—37. Ave. Thomas Stepich, 500 So. Pierce St.
West Allis: Frank Puncar, 477 — 53rd Avenue in Frank Bender, 471—53rd Ave.

WYOMING.

Frontier: John Widitz, box 79.
Gunn: Frank Tominc, box 20.
Reliance: Lovr. Ušeničnik, box 96.
Rock Springs: Math Batich, box 427 in F. S. Tavcher, 674 Ahsay Ave.
Sublet: Anton Blasich, box 75.
Superior: Lucas Groser, box 341.
Susie: John Peternel, box 51.
Sweetwater: Pavel Hribar, P. O.

ILLINOIS.

Aurora: John Blaschitz, R. F. D. 4, box 68.
Chicago: Frank Aleš, Frank Zajc, 4008 W. 31 St., Mike Kastrun, 3022 Van Buren St. in Frank Barbič, 2012 So. Leavitt St.
De Pue: John Koman, box 86.
Johnston City: John Slivnik, box 599.
La Salle: Vencel Obid, 438 Berlin St. in John Rogel, 427 Berlin St.
Livingston: Frank Krek, P. O.
Nokomis: John Mekinda, box 607.
Za Oglesby: Tom. Kralj, La Salle, Ill.
Springfield: Frank Bregar c. o. F. Kramzar R. R. 8.
Panama: Joe. Ferjančič, box 10.
Staunton: Anton Ausec, box 158 in Joe Mostar, box 351.
Waukegan—North Chicago: John Zakovšek, 759½ Marion St., in John Mahnič, 425 Belwedere St.
Witt: John Zupančič, box 34.

POROČILO O RAZPEČANIH ZNAMKAH J. S. Z.

meseca julija 1915.

Razdeljeno:

Država	Mesto	Razpečane znamke	Izjemne znamke	Dualne znamke	Prejemki	Gl. odb.	Drž. & Count. Organ.	Zvezi.
Ill.	Staunton	13			$ 2.60			$ 1.30
"	Chicago, Ill.	25			5.00			2.50
"	Sosser	20	2		4.00			2.00
"	E. St. Louis	20			4.00			2.00
"	Chicago	100			20.00			10.00
"	Chicago 20	25	10		5.00			2.50
"	Springfield	38			7.60			3.80
"	La Salle	16			3.20	$12.85	$12.85	1.60
Ind.	Gary	50			11.00			6.00
"	Clinton	10			2.00	3.00	3.00	1.00
Kan.	Carona	11			2.20			1.10
"	Dunkirk	14			2.30			1.40
"	Skidmore	18			3.60			1.80
"	W. Mineral	15			3.00			1.50
"	Frontenac	24			4.80			2.40
"	Ringo	22			4.40			2.20
"	Gross	11			4.45			3.35
"	Franklin	40			8.00			4.00
"	Stone City	16			8.20	8.55	8.55	6.60
Minn.	Ely	12			2.64			1.20
"	Virginia	8			2.16			1.20
"	Aurora	6			1.32	1.30	1.67	.75
Mich.	Detroit 61	150	54		35.00	7.50	7.50	20.00
Mont.	Bear Creek	14			2.80	.70	.70	1.40
Ohio	Neffs	3			.60			.30
"	Cleveland 27	50		10	10.00			5.00
"	Steubenville	10			2.00			1.00
"	Akron	10			2.00			1.00
"	Barberton	15			3.00			1.50
"	Collinwood	33			6.70			3.40
"	Glencoe	17			3.40			1.70
"	Euclid	8			1.60	7.30	7.30	.80
Pa.	Dunlo	23			7.84			5.54
"	Herminie 63	17			3.45			1.75
"	N. S. Pittsburgh	100			20.00			10.00
"	Pittsburgh	20	5		4.00			2.00
"	Sygan	20			4.00			2.00
"	McKeesport	40			10.00			6.00
"	Conemaugh	40			8.05			4.05
"	Canonsburgh	50			10.00			5.00
"	Woodlawn	30			6.00			3.00
"	W. Newton	8			1.60			.80
"	New Brighton	40			8.00			4.00
"	Primrose	7			3.40			2.70
"	Browndale	9			1.85	20.20	20.20	.95
Wis.	Milwaukee	62	25		12.40			6.20
"	W. Allis	20			4.00			2.00
"	Kenosha 11	25			7.00	5.35	5.35	4.50
Wyo.	Cambria	23			6.35			3.55
"	Cumberland	8			1.60			.80
"	Rock Springs	24			4.80	3.00	3.00	2.40
	Jul. Christenson				.50			.50
	Thom. Stopich				2.00			2.00
	Jos. Baglama				11.50			11.50
	M. Jolavich				3.00			3.00
	J. Kastelic				2.00			2.00
	John Matan—Printery				85.00			85.00
	M. Fučoc				2.00			2.00
	M. Vojnovič				3.00			3.00
	Fr. Indof				2.00			2.00
	N. Pražetina				3.00			3.00
	J. Markovich				2.00			2.00
	Skupaj	1395	91	10	$419.41	$69.75	$70.12	$279.54

Znamk na roki dne 1. julija 1226
Dobljenih od gl. stana 1000

2226
Razpečanih v juliju 1395

Na roki dne 31. julija 831
Izjemnih znamk na roki 1. julija 335
Dano klubom 91

Na roki dne 31. julija 244
Dualnih znamk na roki 1. julija 76
Dano klubom 10

Na roki dne 31. julija 66

FOND ZVEZNE TISKARNE

Članski prispevki $67.75
Org. 59 and 104 .... 85.00

$154.75

Tajništvo J. S. Z.

Ena najboljših socialističnih revij v angleškem jeziku v Ameriki je: "INTERNATIONAL SOCIALIST REVIEW." — Izhaja mesečno in stane $1.00 na leto. — Naslov: Int. Soc. Review, 341 E Ohio St., Chicago, Ill.

Moderno urejena gostilna VILLAGE INN s prostranim vrtom za izlete MARTIN POTOKAR, Ogden Ave., blizo cestno železniške postaje, Lyons, Ill.
Telefonska štev.: 224 m.

"Ako si nameravate naročiti grafofon, ali importirane slovenske grafofonske plošče, obrnite se name. Imam v zalogi tudi ure, verižice, prstane in sploh vsakovrstne zlatnino in srebrnino.
A. J. Terbovec,
P. O. Frontenac, Kans.

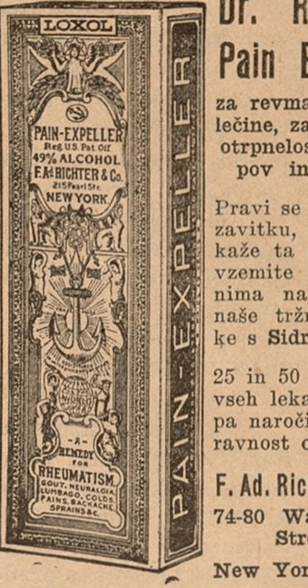

Dr. Richter's Pain Expeller
za revmatične bolečine, za bolečine otrpnelosti sklepov in mišic.

Pravi se dobi le v zavitku, kot vam kaže ta slika. Ne vzemite ga, ako nima na zavitku naše tržne znamke s Sidro.

25 in 50 centov v vseh lekarnah, ali pa naročite si naravnost od

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington Street,
New York, N. Y.

ANTON MLADIČ
moderna gostilna.
Toči pilsensko pivo in vina.
Kegljišče. Tel. Canal 4134
2348 Blue Islnad Ave.
Chicago, Ill.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
Št. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET.
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popol.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeči bolniki naj pišejo slovensko.

J. A. FISCHER
Buffet
Ima na razpolago vsakovrstno pivo, vino, smodke, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepčilo.
3700 W. 26th St., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.
"Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.
"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.
"Prohibition Dope" z angleškim napisom.
Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat $1; 100 komadov $7.00.
Cene kartam: 1 komad 2c!
1 tucat 15c, 100 komadov 70c.
Poštnino plačamo mi za vse kraje sveta.
.INTERNATIONAL PUB. CO.
1311 E. 6th St.,
Cleveland, Ohio.

VELIKA PONUDBA
Spredni del Nebo škatljice vreden ½c. v gotovini
Celi kupon vreden ½ centa v gotovini

Jack žepni nož — dve klini — ZASTONJ za 60 kuponov ali sprednje dele škatljice. (Se lahko zamenja.) Številni drugi vredni predmeti.

Celi kuponi in sprednji deli škatljic imajo isto vrednost. Se jih lahko izmenja za gotovino ali vredne predmete.
(Ta pogodba ugasne 31. decembra 1915.)
P. Lorillard Co., Inc., New York Est. 1760

Eastland.

Po dolgotrajnem ugibanju in po mnogih brezuspešnih poizkusih so naposled vendar dvignili ladjo Eastland na chicaški reki. Trupel niso več našli v njej, pač pa cele koše ur, prstanov in drugih predmetov. Ognjegasci so morali polivati ladjo kakor gorečo hišo, ker je ni bilo na noben drug način mogoče očistiti.

Kaj se zgodi z ladjo, ni znano. Nekateri vladni inspektorji so izjavili, da bi ji dali takoj zopet dovoljenje za vožnjo in za 2500 potnikov, češ da je bila le slaba razdelitev vodnega balasta kriva nesreče. Vpraša se le, koliko potnikov bi se še hotelo voziti na tej škatlji, če bodo vedeli, da je to sedanja "Eastland."

Leo Frank ugrabljen.

Milledgeville, Ga., 17. avg. — Leo M. Frank, ki je bil zaradi umora Mary Phagan obsojen na smrt in čigar kazen je guverner Slaton izpremenil v dosmrtno ječo, zaradi česar je potem demisioniral, je bil o polnoči odpeljan iz ječe. Zarotniki so se pripeljali v osmih avtomobilih, porezali vse brzojavne in telefonske žice, napadli in povezali jetniške uradnike in odpeljali Franka. Mislijo, da so ga linčali.

Ljudska visoka šola.

Sodrug Eugene Debs naznanja, da bo v Fort Scott, Kans., ustanovljena narodna delavska visoka šola pod imenom People's College. Drugo poročilo pravi, da je bil sodrug Debs izvoljen za predsednika te visoke šole.

Eksplozija.

Emporium, Pa., 16. avg. — V simemahonski smodnišnici je nastala taka močna eksplozija, da je bilo po vsej okolici čutiti kakor potres. Pravijo, da je bilo pet mož ubitih in več drugih težko ranjenih.

SUMLJIVA EKSPLOZIJA.

Iz Pittsburgha poročajo, da se je v napravah Westinghouse Electric Company v Turtle Creek primerila dne 13. t. m. eksplozija, ki je povzročila dvema osebama smrt, šestim pa razne poškodbe. Uradniki družbe so najprej mislili, da so se nabrali plini v topilnih pečeh in da je to povzročilo eksplozijo. Medtem je pa "Pittsburgh Press" objavila uredništvu poslano pismo, v katerem je bilo napovedano, da se bodo družbine naprave pognale v zrak.

Tovarne kompanije delajo s polno paro in fabricirajo granate za zaveznike.

Nekaj resnice je že na tem, da prenaša Nemčija — oficielno ali pa neoficielno — svojo vojno deloma tudi na ameriška tla. Če delajo take reči nemški špioni ali pa prerazgreti nemški patrioti, je vseeno; vidi se pa, da je "absolutna nevtralnost" vpričo take vojne, kakršna divja po Evropi in vpričo internacionaliziranja vsega sveta mogoče le v teoriji in le v fantaziji. Svet ni več tako majhen, da bi se dali taki dogodki lokalizirati. Sodobna človeška družba vsega sveta je en človeški ocean, in kjerkoli pade kamen vanj, povzroči kroge, ki se širijo čez vse površje.

NOVE POŠTNE ZNAMKE.

Iz Washington, D. C., poročajo: Poštni department je sklenil izdati nove znamke po 1 centu, da se more zadostiti zahtevam zaradi paketne pošte. Nove znamke so temno zelene in imajo sliko Benjamina Franklina v profilu.

STAVKA V HOPEWELL.

Štiristo električarjev v Hopewell, Va., pri Dupont Power Co. je ustavilo delo. Zahtevajo zvišanje plače in izključno nastavljanje unijskih delavcev.

VLAK UBIL ŠEST DELAVCEV.

Iz Harrisburg, Pa., poročajo dne 13. t. m.: Vlak pennsylvanske železnice je davi vzhodno od Mount Union, Pa., zgrabil skupino delavcev, ki so popravljali progo, in jih je šest ubil.

FRANCIJA KUPUJE ŽITO.

Francoska poslanska zbornica je sprejela predlogo, s katero se dovoljuje svota $24,000.000 za nakup žita, katero se bo razdelilo med civilno prebivalstvo.

WILSONU GROZE.

Iz San Antonio, Tex., poročajo: F. H. Juergens, je bil dne 5. avgusta tukaj aretiran na podlagi obdolžitve, da je ogrožal življenje predsednika Wilsona in bivšega predsednika Roosevelta. Zaprli so ga, ker ni mogel položiti varščine v znesku $2000. Juergens je baje pisal pismo predsedniku Wilsonu, ter ga dal v Austin, Tex., na pošto, kjer so poštni inspektorji ustavili pismo. Pisec je uporabljal pisalni papir nekega znanega trgovca v Austin ,ter podpisal njegovo ime, vendar pa se ve zagotovo, da ni ta trgovec v nikakršni zvezi s komplotom.

V pismu se sporoča, da pripada pisec zvezi 150 mož, ki ne bodo mirovali, dokler ne postanejo Združene države "striktno in nepristansko nevtralne", ter ne ustavijo izvoza orožja za zaveznike.

ŠTRAJK PRI KRUPPU PREPREČEN.

Po poročilih iz Ženeve se je preteča stavka v Kruppovih napravah preprečila s tem, da so vojaške oblasti prisilile upravo podjetja, da je privolila v zahteve delavcev.

OBLJUBE V VOJNEM ČASU.

Avstrijski listi poročajo:

"Dne 20. junija se je vršilo v Pragi zborovanje zveze čeških okrajnih zastopov. Okrajni zastopi obhajajo ravno v tem vojnem letu jubilej svojega polstoletnega obstanka. Na zborovanje je prišel tudi novi cesarski namestnik Češke, grof Coudenhove. Njegova navzočnost je dala povod velepomembnim političnim besedam. Načelnik zveze je pozdravil predstojnika deželne vlade in cesarskega zastopnika s toplimi, od navzočih z burnim odobravanjem sprejetimi besedami, v katerih je z velikim povdarkom izrazil patriotična čuvstva češkega ljudstva. Cesarski namestnik, kojega prvi nastop se je vršil pod zelo srečnimi znamenji, je odgovoril na prostodušne in odkritosrčne besede govornika v enako toplih in odkritosrčnih besedah in vrhutega uporabil to priliko ,da zavrne v govoru, ki je bil politično fino zamišljen in dobro namerjen, strahove, ki se od gotovih strani baje zlobno raznašajo. Rekel je: "Tudi po srečno doseženem miru ne bo nobenega povoda za strah, da bi bil katerikoli avstrijski narod, ki živi pod žezlom Habsburžanov, ogroževan v svojem narodnem obstoju ali pa oviran v kulturnem razvoju." Ta stavek, ki ga je cesarski namestnik izgovoril s posebnim povdarkom, je vzbudil pravcat vihar pritrjevanja. Sleherni zborovalec je čutil, da je cesarski zastopnik namenoma uporabil svojo navzočnost na zborovanju zato, da zastopnikom češkega ljudstva, ki so prihiteli na zborovanje od blizu in daleč, pove ravno to."

Saj verjamemo, da imajo sedaj vse prizadete vlade polna usta obljub. Besede so poceni. Kako bo z izpolnitvijo, pokaže šele bodočnost. Prepričani pa smo, da ne bo nobena vlada dala tega, česar ne bo morala dati. Ako ostane Avstrija zmagovita, ne bo vprašanje, kaj je obljubovala takrat, ko ji je tekla voda v grlo, ampak koliko moči bodo imeli narodi, da prisilijo vlado na izpolnitev. In če zmagajo zavezniki, ne bo nič drugače.

BURCEV.

Petrogradski poročevalec lista "Temps" poroča, da je dobil znani ruski revolucionar Burcev dovoljenje, da se sme vrniti v Rusijo. Prepovedano pa mu je bivanje v Petrogradu in Moskvi ter tudi potovanje v inozemstvo.

Kakor znano, se je Burcev ob izbruhu vojne vrnil v Rusijo, pa so ga takoj prijeli in pognali v Sibirijo.

TUDI RIŽ SE KONFISCIRA.

V Berlinu je zaplenila država zaloge riža. Vsak mora naznaniti svoje zaloge na centralni kupovalni urad, ki se bo odločil, kaj bo prevzel. Kar ostane, bo prosto za prodajo. Da bi ne oškodili s tem konsumenta in malega trgovca, bodo vzeli po možnosti samo zaloge velikih trgovcev in špekulantov. Uvoz riža misli država pospešiti z določenjem cene za prevzetje, in sicer bodo določili dvakrat toliko, kolikor znaša cena na svetovnem trgu.

ŽITO IN MOKA.

Vlada v Avstriji je izdala novo cesarsko naredbo glede uporabe žita in moke za bodoče leto. Pšenica, resa, rž, ječmen, ajda, turšica je vsa, kolikor se je nažanje, pod zaporo, to se pravi, ž njo se sme razpolagati samo tako, kakor je v cesarski naredbi določeno. V obče ostane tako, kakor je bilo dozdaj. Za delavce in kmeške ljudi se namerava določiti večja množina moke za uporabo na dan. — Od vlade določeni komisijonar za nakupovanje rekviriranega žita plačuje v mariborskem okraju za pšenico 41 K 50 v, za rž 33 K 50 v, za ječmen 30 K 80 v in za lepo suho koruzo 34 K. Najvišje cene za žito, katere je štajerska namestnija 6. decembra m. l. določila in po katerih se je n. pr. pšenica pri prosti trgovini plačevala po 44 K, niso več v veljavi. — Sedanje maksimalne cene za žito ostanejo v veljavi do 31. julija t. l. Vse nove pridelke, razen tistega, kar bo kmetovalec za prihodnje leto neobhodno doma potreboval, si bo prisvojila uradna vojna žitna družba, in ker vse kaže, da bo letošnja letina izborna, zato je že sedaj gotovo, da bodo nove maksimalne cene, po katerih bo imenovana žitna družba pridelke pokupila, znatno nižja. Kdor ima še sedaj nepotrebno veliko zalog, jih mora pravočasno prodati, če ne, bo imel veliko izgubo, in kdor bo svoje žito hitro omlatil in pred 31. julijem po stari ceni prodal, bo vsekakor več zaslužil, kakor tisti, ki bo s prodajo odlašal. Prihodnje leto ne bo pomanjkonja (?) in bo pravočasno vse tako urejeno, da nihče ne bo mogel po oderuško špekulirati.

MANEVRI NA BORZI.

Vedno je tako, da se ne vrše ob času vojne manevri le na bojiščih, temveč tudi na borzah. Eden, ki spada že med večje, se je odigral te dni. Razširila se je vest, da so zavezniki preklicali naročila za dva miljona bušljev pšenice. Dne 13. avgusta so na chicaški borzi padle cene pšenice za 1⅛ do 3⅝.

J. Pierpont Morgan je dementiral vest o preklicu, kljub temu je ostal trg nervozen. Če so imeli eni pri tem manevru škodo, so pa drugi imeli dobiček.

ŠVICA IN VOJNA.

Italijanska vlada je ustavila prevažanje živil čez italijansko ozemlje v Švico. Ker gorata Švica seveda nima sama dovolj živil in drugih poljskih pridelkov, da bi mogla izhajati, jo je italijanska prepoved hudo zadela. Švica zdaj grozi, da bo iztirala vse italijanske državljane, ki žive na njenem ozemlju, če bi se z italijansko vlado ne mogla sporazumeti glede dovoza živil. Teh Italijanov v Švici je nad 200,000.

BELGIJSKI BEGUNCI.

Vsega skupaj je prišlo na Nizozemsko en miljon beguncev iz Belgije. Po padcu Anverse jih je bilo naenkrat največ tam, namreč 720,000. Od tedaj so prihajali in odhajali, kakor jim je kazalo. — Največ se jih je vrnilo v Belgijo in vračajo se še sedaj, mnogo se jih pa tudi preseli na Angleško.

Meseca maja je bilo na Nizozemskem le še 80,000 belgijskih beguncev. Od teh jih živi 25.000 na lastne stroške, ostali pa se preskrbujejo iz javnih sredstev in iz podpornih zakladov. Nizozemska šteje vsega skupaj 1120 občin, med temi je 831 občin, ki na svoje stroške skrbe za begunce. Nizozemska je sicer jako bogata dežela, a tako velikodušna gostoljubnost je vendar nekaj izrednega.

POZOR
naročniki v Conemaugh, Pa.!

Obveščeni smo, da je pričela tamošnja pošta s 1. avgustom dostavljati vse poštne pošiljatve naslovnikom na dom. Prosimo torej cenjene naročnike, da nam NEMUDOMA NAZNANIJO NATANČNE NASLOVE SVOJIH STANOVANJ, da moremo iste v imeniku popraviti in tako pošti omogočiti, da bode list našim naročnikom redno dostavljala na dom.

Upravništvo Proletarca.

Uljuden časnik.

Izvrsten rumunjski list "Romanul" nam je poslal sledeče pismo, ki je bilo uže prestavljeno v angleščino. "Živim tu s celo svojo družino in vsi smo zelo zadovoljni s Trinerjevim ameriškim zdravilnim grenkim vinom. Moj želodec je bil tako slab, da ni hotel zdržati ničesar. Rabil sem vaše zdravilno grenko vino za deset dni in sem se potem počutil povse dobro. Sedaj pa, kadarkoli se ne počutimo dobro, vzamemo takoj Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. S pozdravom, Geo Lurtz, Havdenville, O." Zahvaljujemo se "Romanulu." Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino je dobro znano sredstvo, ki se rabi za pomoč v boleznih želodca in črev, posebno pri zapeki in njenih posledicah ter pri slabosti.

V lekarnah. Cena $1.00. Jos. Triner, izdelovalec, 1333 — 1339 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

*

Ljudje, ki delajo v vlažnih krajih, imajo naj vedno pri roki Trinerjev liniment, da si drgnejo život takoj, ko počutijo kako okorelost, ali bolečine. Cena 25 ali 50c, po pošti 35 ali 60c.

MODERNA KNIGOVEZNICA

Okusno, hitro in trpežno delo za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave.,
(Adver.) Chicago, Ill.

Važno uprašanje!
Kdo mi opravi najbolje in najcenejе?
Konzularne, starokrajske sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar J. Kaker
207 Hanover
Milwaukee, Wis.

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, Wis
Telefon 1199

PHONE: CANAL 3014
POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON
s modernim kegljščem
Bivši Martin Potokar place
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.—Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporočata
JAZBEC & OMAHEN
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Uraduje od 12 A. M. —3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in nedeljo večer neuraduje.
Tel. Canal 476.
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996.

Edini slovenski pogrebnik
MARTIN BARETINČIC
324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

James F. Stepina, predsednik.
Christian R. Walleck, I. podpreds.
Emanuel Beranek, II. podpreds.
Adolf J. Krasa, blagajnik.

AMERICAN STATE BANK

Ravnateljski odbor:
Michael Zimmer, načelnik
Emanuel Beranek
Dr. Anton Biankini
Abel Davis
John Fucik
A. V. Geringer
John C. Krasa
Frank J. Skala
James F. Stepina
C. R. Walleck

AMERICAN STATE BANK
1825-27 Blue Island Avenue, blizo 18-ste ulice,
CHICAGO, ILL.
Glavnica in prebitek . . . $500,000.00
ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer, vse druge dneve pa do 5½ popoldan
Prejemamo hranilne vloge in dajemo . . . 3% obresti letno.
Pošiljamo denar v stari kraj in jamčimo, da pošteno izplača ali pa Vam vrne.
Direktna zveza s Prvo Hrvatsko hranilnico in posojilnico v Zagrebu in njenimi podružnicami.
Pošiljamo denar vojnim vjetnikom v Srbijo, Rusijo, Angleško in Francosko.
Govorimo vse slovanske jezike.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je
Narodna Tiskarna
2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. -:- -:- -:-
"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

POZOR SLOVENSKI GOSTILNIČARJI!
3 pristne pijače, 2 zdravilne.
Tukaj se Vam nudi prilika, da si prihranite de ako kupite od tvrdke A. HORWAT. To pa radi tega, jaz ne plačujem dragih agentov ali "managerjev" opravljam sam vse posle.
Moje tvrdka je prva in edina samostojna v Ameriki importira iz Kranjskega: brinjevec, tropinovec in vovko. Pomnite, da so v resnici samo one pijače pris ki nosijo na steklenici napis: "IMPORTED". Tudi iz lujem iz kranjskih zelišč Grenko Vino in Kranjski Gr čec (Bitters), te vrste pijače so najbolj zdravilne, koli jih je bilo še kedaj na trgu. Prodajam samo na deb Pišite po cenik.
A. HORWAT, 600 N. Chicago, St., JOLIET, Ill.

KADAR potrebujete društvene potrebščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka
F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.
Cenike prejmete zastonj. -:- Vse delo garantirano.

Splošna napaka.
Na tisoče ameriškega ljudstva trpi na teškočah v drobu in najnavadnejša med temi je konstipacija ali zapeka in njene komplikacije. Večina teh trpečih ljudi dela enoinisto napako, to je da se poslužuje kroglic in razne čistilne medicine, ne da bi se prej prepričali, dali so taka sredstva škodljiva ali ne. Vsako drastično čistilno sredstvo, katero povzroča telesno slabost in ki človeka navadi na neprestano vživanje te vrste medicine, je škodljivo. Ako trpite na zapeki ali na kaki komplikaciji te teškoče, vzemite sredstvo, katero vam bo ne samo pomagalo temveč bo obenem tudi pokrepčalo prebavne organe. To sredstvo je
TRINERJEVO AMERIŠKO ZDRAVILNO GRENKO VINO.
Izdelano je iz rdečega vina in zdravilnih zelišč — laksativno, okrepčujoče in daje prijeten duh — ter je namenjeno v pomoč zoper sledeče teškoče:
ZAPEKA,
IN NJENE KOMPLIKACIJE,
NEPREBAVNOST,
VETROVI,
BOLEČINE V DROBU,
ŽELODČNE BOLEZNI,
NERVOZNOST
IN SLABOST.
Deluje dobro zoper vse bolezni, ki izvirajo ali so v zvezi z zapeko in slabostjo. Vsledtega bi se moralo rabiti takoj, čim se opazijo prva znamenja. Cena $1.00. V lekarnah.
JOS. TRINER
izdelovalec,
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.
Ako vas muči revmatizem ali neuralgične bolečine, poskusite Trinerjev liniment. To sredstvo takoj pomaga. Cena 25 in 50 centov. Po pošti 35 in 60 centov.